

Opinnäytetyö

Opin Oppimaan- harjoitusmateriaali Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen tueksi

Hanna Salovuori

Yhteisöpedagogi AMK
(210 op)
9/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Hanna Salovuori
Opinnäytetyön nimi: Opi Oppimaan- harjoitusmateriaali Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen tueksi
Sivumäärä: 50 ja 3 liitesivua
Työn ohjaaja: Juha Nikkilä
Työn tilaaja: Helsingin Diakonissalaitos, Vamos Helsingin Kuortaneenkadun yksikkö

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli laatia Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen käyttöön nuorten oppimaan oppimisen taitoja vahvistavaa materiaalia. Opinnäytetyö toteutettiin keväällä 2020 yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen ja sen Vamos Helsingin Kuortaneenkadun yksikön kanssa. Työn kautta pyrittiin paitsi luomaan valmentajille käyttökelpoinen materiaali ryhmävalmennuksen tueksi sekä vastaamaan ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen tarpeeseen edistää nuorten ja nuorten aikuisten oppimaan oppimisen taitoja, joita tarvitaan tulevaisuudessa yhä enemmän työelämässä toimimiseen.

Opinnäytetyöprosessi alkoi tutkimusluvan hankinnalla Helsingin Diakonissalaitoksen eettiseltä toimikunnalta. Itse harjoitusmateriaali kehitettiin yhteistyössä tulevien käyttäjien eli ryhmävalmentajien kanssa. Aluksi haastateltiin kahta valmentajaa, joiden kommenttien pohjalta ja niille suoritettua sisällönanalyysin kautta hahmoteltiin materiaalin ensimmäinen versio. Tässä yhteydessä hyödynnettiin myös lähdekirjallisuutta suunnittelun tukena. Materiaalissa yhdisteltiin teoretietoa keskustelu- ja monistettaviin kynätehtäviin sekä koottiin yhteen Internetissä jo olemassa olevia harjoituksia ja videoita.

Seuraavaksi kaikille ryhmävalmentajille lähetettiin sähköinen Google Forms-kyselylomake, joka sisälsi sekä likert-asteikollisia väittämiä että avoimia kohtia. Kommenttien ja niistä tehdyn sisällönanalyysin jälkeen materiaali viimeisteltiin lopulliseen muotoonsa, josta lähetettiin valmentajille sekä tulostettava PDF-versio että muokauslinkki. Näin varmistettiin materiaalin ajantasaisuus myös jatkossa, kun käyttäjät voivat muokata kokonaisuutta tarpeitaan vastaavaksi. Valmentajien palautteen perusteella materiaalin voi sanoa palvelen tarkoitustaan, erityisesti muokkausten jälkeen. Kyselylomakkeeseen vastanneet valmentajat kokivat voivansa käyttää materiaalia soveltuvin osin työssään ja sen sisältävän monipuolisesti erilaisia harjoituksia nuorten oppimaan oppimisen taitojen tukemiseksi.

Asiasanat: oppimisen taidot, oppimistyyli, oppimisstrategiat, oppimismotivaatio, muististrategiat, opiskelijan minäkuva

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Civic and Youth Work

Author: Hanna Salovuori

Title: Opi Oppimaan- harjoitusmateriaali Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen tueksi

Number of Pages: 50 and 3 attachment pages

Supervisor: Juha Nikkilä

Subscriber: Helsinki Deaconess Institute, Vamos Helsinki

The aim of this functional thesis was to prepare learning to learn - material for the use of Vamos Helsinki group coaching. This bachelor's thesis was carried out in the spring of 2020 in collaboration with the Helsinki Deaconess Institute. The research method was qualitative.

The working process began by applying for a research permit from the Helsinki Deaconess Institute's Ethics Committee. After this, the data was gathered by using theme interviews and e-questionnaires. Gathered data was analyzed using content analysis. Two coaches were interviewed to find out what kind of material they would need in their work. The first version of the material included theoretical framework, exercises, videos from Internet, self-made printable exercises and discussion questions.

Feedback before the final version was gathered from five coaches by using Google Forms. The form contained likert-scale statements and open-ended questions. After a second content analysis, the material was modified based on the comments. During the editing, the material was condensed and new sections were added according to the needs of the respondents.

As a result Opi Oppimaan- harjoitusmateriaali was developed ("Learn to Learn- exercise material"). The coaches received access to edit the file and got a link to the print version. In the future material can be updated by revising the content. However, the feedback received earlier showed that the material is a useful and versatile package that is suitable for supporting Vamos Helsinki group coaching.

Keywords: learning to learn, learning strategies, learning styles, learning motivation, memory strategies, student self-image

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Työn tausta, tavoitteet ja aiheen rajaus	7
2.1.1 Tutkimustehtävä	8
2.2 Työn tilaaja	9
2.3 Kohderyhmä	9
3 OPPIMISEN TAUSTATEKIJÄT	10
3.1 Mitä oppiminen on?	10
3.2 Aivojen muovautuvuus oppimisen perustana	11
3.3 Muisti ja oppiminen	11
3.4 Temperamentin vaikutus oppimiseen	12
3.5 Tunteiden ja motivaation merkitys	13
3.6 Itseohjautuvuus ja suunnitelmallisuus oppimisessa	14
3.7 Oppimisen sosiaalinen ulottuvuus	16
4 OPPIMAAN OPPIMISEN TAIDOT	17
4.1 Oppimaan oppimisen periaatteet: taustalla kognitiiviset ja metakognitiiviset taidot	17
4.2 Yksilölliset oppimistyyliä ja niiden tunnistaminen	18
4.3 Erilaiset oppimisstrategiat	20
4.4 Eri taitoalueiden oppimistaidot	20
4.4.1 Lukutaito	21
4.4.2 Matematiikan oppiminen	21
4.4.3 Vieraiden kielten opiskelu	22
4.5 Opiskelutekniikat	22
4.6 Arviointi oppimisen välineenä	24
5 MENETELMÄLLISET VALINNAT	25
5.1 Toiminnallinen kehittämishanke ja opinnäytetyö	25
5.2 Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus vaiheittain	26
5.3 Valmentajien teemahaastattelut	27

5.4 Valmentajien sähköinen palautelomake	29
5.5 Analyysimenetelmä	31
5.4 Eettiset periaatteet	35
5.5 Opinnäytetyön validiteetti ja reliabiliteetti	36
6 TULOKSET	38
6.1 Teemahaastattelun tulokset ja materiaalin ensimmäinen versio	38
6.2 Palautekyselyn tulokset ja materiaalin lopullinen versio	41
7 TYÖSKENTELYPROSESSIN ARVIOINTIA	46
8 POHDINTA	48
LÄHTEET	51
LIITTEET	54
LIITE 1: Tiedote opinnäytetyöstä ryhmävalmentajille aineistonkeruuta varten	54
LIITE 2: Teemahaastattelurunko valmentajille	55
LIITE 3: Google Forms-palautelomakkeen avoimet kysymykset	55
LIITE 4: Google Forms-palautelomakkeen väittämät	56

1 JOHDANTO

Oppimaan oppimisen taidot ovat vahvasti esillä niin koulutuksen kuin työelämän kentillä. Työelämän voidaan ajatella olevan jatkuvassa murroksessa ja vaikka tulevaisuudessa vanhoja työpaikkoja katoaa, uusia saattaa tulla tilalle ennätysmäärä. World Economic Forum (2018) nostaakin esille raportissaan “Active learning and learning strategies”- taidot yhdeksi tärkeimmiksi työelämätaidoiksi. Oppimiskyky nousee myös esimerkiksi Opetushallituksen Osaamisen ennakkointifoorumin (2019, 5) koostamassa Osaaminen 2035-osaamiskortissa kärkikahinoihin puhuttaessa lähitulevaisuuden keskeisistä osaamistarpeista.

Tulevaisuuden ammateissa tarvitaan yhä enemmän paitsi pohjakoulutusta, myös jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Tämän päivän nuoria se haastaa oppimisen taitojen osalta, kun valtavasta informaation määrästä tulisi omaksua olennainen ja osata edelleen hyödyntää oppimaansa. (Nukari & Stenberg 2017.) Pohjautuen paitsi edellä esiteltyyn aiheen ajankohtaisuuteen myös merkityksellisyyteen yhteiskunnan näkökulmasta koin luontevaksi keskittyä tässä opinnäytetyössä nimenomaan nuorten oppimisen taitojen kehittämiseen.

Idea kehittämishankkeesta lähti harjoittelupaikastani Vamos Helsingistä, jossa suoritin yhteisöpedagogiopintoihini kuuluvan viimeisen pitkän harjoittelun keväällä 2020. Ennen opintojakson alkamista yhteisiä suuntaviivoja hahmotellessa ohjaajani nostivat esiin ryhmävalmennuksessa kaivattavan yhtenäistä oppimisen taitoja harjoittavaa materiaalia. Päätin laajentaa aiheen ympärille opinnäytetyön, joka osaltaan mahdollisti entistä perusteellisemmän syventymisen oppimisen lainalaisuuksiin sekä sen taustalla vaikuttaviin taitoihin.

Opinnäytetyön tilaajana on Helsingin Diakonissalaitos ja sen Vamos Helsingin Kuortaneenkadun yksikkö. Kehittämistehtävä on laadittu yhteistyössä kohdejoukon

eli ryhmävalmentajien kanssa, jotta materiaali palvelisi mahdollisimman kohdennetusti tilaajan tarpeita. Tätä varten olen sekä haastatellut ryhmävalmentajia että kerännyt palautetta sähköisellä kyselylomakkeella ennen materiaalin lopullista versiota. Lopputuloksena syntynyt sähköisessä, tulostettavassa ja edelleen muokattavassa muodossa oleva Opi Oppimaan- harjoitusmateriaali sisältää sekä ajantasaista teoretietoa että kokoaa yhteen jo olemassa olevaa materiaalia eri oppimisen taitojen harjoittamisesta ja lisäksi itse valmistamani moniste- ja keskustelutehtäviä, joita voidaan hyödyntää niin etä- kuin livemuotoisissa ryhmävalmennuksissa.

Seuraavien lukujen aikana avaan lukijalle opinnäytetyön prosessia ideasta valmiiksi kehittämistehtäväksi. Lähdän liikkeelle työn taustasta ja tavoitteista sekä esittelen tilaajan. Tämän jälkeen syvennyn yleisiin oppimisen lainalaisuuksiin kohdentaen teoreettisen viitekehyksen erilaisiin oppimisen taitoihin. Menetelmä-osuudessa pyrin kirjoittamaan lukijalle auki prosessin kulkua työvaiheineen sekä esitellä käyttämiäni teemahaastattelua ja kyselylomaketta aineistonkeruumentelmänä. Avaan myös aineiston analyysia ja erityisesti sen vaikutusta kehittämistyön muotoutumiseen kohti viimeistä versiotaan. Lopuksi tarkastelen opinnäytetyön työprosessia kokonaisuutena ja nostan esiin keskeisimmät havainnot työn toteuttamisen ja mahdollisten jatkotutkimusaiheiden kannalta. Pyrin kuvaamaan lukijalle myös työn eettisiä lähtökohtia sekä luotettavuutta ja refleктоimaan tavoitteiden saavuttamista.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Seuraavien alalukujen aikana luon katsauksen tämän toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohtiin. Aluksi esitellään työn tausta, tavoitteet ja aiheen rajaus, jonka perusteella olen laatinut tutkimuskysymykset. Tällöin tavoitteena on perustella kehittämistyön tarve ja avata niitä alkuasetelmia, joista sitä on lähdetty prosessoimaan. Lisäksi esittelen työn tilaajaan ja kohderyhmän.

2.1 Työn tausta, tavoitteet ja aiheen rajaus

Suoritin yhteisöpedagogin opintoihin kuuluvan viimeisen harjoittelun Vamos Helsingin toimipisteessä keväällä 2020. Yhtenä harjoitteluni keskeisenä tavoitteena oli tuottaa palvelun käyttöön oppimaan oppimisen taitoja tukevaa materiaalia, jota voitaisiin hyödyntää ryhmävalmennuksessa. Päätin jo ennen harjoittelun alkamista rakentaa kehittämistehtävän ympärille opinnäytetyön, joka mahdollisti osaltaan laajemman syventymisen myös itse materiaaliin tuottamisen prosessiin.

Hahmottelin opinnäytetyötä varten kolme keskeistä tavoitetta, jotka ovat kehitystavoite, henkilökohtainen oppimistavoite sekä pitkän aikavälin tavoite. Kehitystavoite nousee Vamos Helsingin tarpeesta edellä kuvatulle oppimaan oppimisen taitoja tukevalle yhtenäiselle materiaalille, sillä tähän mennessä tarvittava tieto on hankittu yksittäisistä lähteistä. Yksiin kansiin koottu harjoitusmateriaali, joka sisältää myös konkreettisia harjoituksia teorian tiedon ympärille nivottuna, vastaisi harjoittelupaikan tarpeeseen ja tarjoaisi soveltamismahdollisuuden myös tulevaisuudessa ryhmävalmennuksessa vastaten samalla pitkän aikavälin tavoitteeseen. Tämä kehitystavoite sekä sen kautta syntyvä pitkän aikavälin tavoite ovat tämän opinnäytetyön keskeisimmät tehtävät, joihin keskitytään.

Opinnäytetyöhön liittyy myös henkilökohtaisia tavoitteita. Pyrkimyksenäni on oppia kehittämisprosessista ja materiaalin tuottamisen prosessista. Olen taustaltani opettaja, jonka vuoksi oppimaan oppimisen taidot, oppimistyylit ja oppimisen strategiat kiinnostavat lähtökohtaisesti henkilökohtaisella tasolla ja näenkin hallitsevani materiaalin asiasisältöjä ja pystyväni aiemman osaamiseni pohjalta tuottamaan tilaajaan tarpeita vastaavaa sisältöä. Lisäksi olen kartoittanut lähdekirjallisuutta oppimisen ja oppimaan oppimisen taitojen ympäriltä, joita tulen esittelemään seuraavien lukujen aikana. Opinnäytetyön aikana tavoitteenani onkin yhdistää aihepiirin ympärillä liikkuvaa ajantasaista teoriatieta ja perehtyä jo aiemmin tehtyihin vastaaviin tai osaltaan samankaltaisiin materiaaleihin oman ideoimisen taustaksi.

2.1.1 Tutkimustehtävä

Edellä kuvatun tutkimuksen tavoitteen pohjalta tämän opinnäytetyön tutkimustehtävä muotoutui seuraavanlaiseksi:

1. Mitä oppimaan oppimisen osa-alueita materiaalin tulisi sisältää?
2. Millaiseen muotoon materiaali rakennetaan tilaajan tarpeita parhaiten palvelevaksi?

Edellä esittämäni kysymykset tarkentavat opinnäytetyön tutkimustehtävää. Niiden kautta pyrin paitsi kartoittamaan materiaalin sisältöä, myös sen käytettävyyteen liittyviä kysymyksiä. Samat kysymykset ovat esillä myös palautteen keräämisen aikana ennen lopullisen version muokkaamista.

2.2 Työn tilaaja

Opinnäytetyön tilaaja, Diakonissalaitos, on yli 150-vuotias yleishyödyllinen säätiö ja yhteiskunnallinen yritys. Säätiö tarjoaa Rinnekodin ja tytäryritys Diakonissalaitoksen Hoiva Oy:n kanssa sosiaali- ja terveystalvveluja. Lisäksi säätiö omistaa Diakonia Ammattikorkeakoulua ja Suomen Diakoniaopistoa. Diakonissalaitoksen toimintaa ohjaa kristillisestä lähimmäisenrakkaudesta ammentava arvopohja. (Diakonissalaitos 2020.)

Vamos Helsinki on osa Diakonissalaitoksen valtakunnallisia Vamos-palveluita, joiden tavoitteena on tarjota tukea ja toimintaa 16-29-vuotiaille nuorille kohti koulu- ja työelämää. Vamoksessa nuoren on mahdollista saada tukea arkeen että tulevaisuuden vaihtoehtojen kartoittamiseen. Palvelun kautta nuori saa oman työntekijän, jonka kanssa on mahdollista hahmotella polkua kohti oman näköiseen elämään. Yksilövalmennuksen lisäksi nuori voi osallistua ryhmämuotoiseen toimintaan. Kaikki toiminta on maksutonta ja vapaaehtoista. (Vamos 2020.)

2.3 Kohderyhmä

Opinnäytetyön kohderyhmän muodostavat Vamos Helsingin yksilö- ja ryhmävalmennukseen osallistuvien 16-29-vuotiaiden nuorten valmentajat. Toiminnallisen opinnäytetyön periaatteiden mukaisesti tavoitteena on huomioida kohderyhmän tarpeet ja räätälöidä kehittämistehtävä niitä vastaavaksi (vrt. Vilkkä & Airakasinen 2003, 40). Tätä taustaa vasten katson asetelman, jossa opin tuntemaan kohderyhmää samaan aikaan suoritettavan harjoittelun kautta otolliseksi suunnatessani oppimaan oppimisen -materiaalia vastaamaan nimenomaan Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen tarpeita.

3 OPPIMISEN TAUSTATEKIJÄT

Tämän luvun aikana luodaan katsaus oppimisen taustalla oleviin tekijöihin. Aluksi hahmotetaan yleisellä tasolla, mitä oppiminen ylipäätensä on. Tämän jälkeen lähdetään tarkastelemalla lyhyesti aivojen muovautuvuutta oppimisen perustana, jonka jälkeen syvennyttään muistin ja oppimisen yhteyteen. Lisäksi kokonaisuuden hahmottaminen ulotetaan tunteiden ja temperamentin tasolle, sillä ne heijastuvat esimerkiksi motivaatioon, jolla on keskeinen jalansija uuden oppimisen mahdollistajana. Lopuksi syvennyttään itseohjautuvuuden merkitykseen ja oppimisen sosiaaliseen luonteeseen.

3.1 Mitä oppiminen on?

Tässä opinnäytetyössä oppiminen ymmärretään Schmeckin (1988, 3) tavoin oppijoiden itsensä määrittelemäksi kokemukseksi. Käsitteiden tasolla oppimista voidaan luokitella lukuisilla eri tavoilla, ja henkilökohtaisesti tarkasteltuna kokemus on silti jokaiselle erilainen. Oppimista voidaan luonnehtia esimerkiksi käyttäytymisen muutoksena, kun uutta opittuaan yksilöt alkavat toimimaan eri tavalla. Neurologisen näkökulman mukaan taas oppiminen on seurausta hermoston muodostaessa uusia synapsipolkuja. (Harrison & Hobbs 2011, 12.) Schmeck (1988, 4) korostaa kuitenkin kokonaisvaltaista lähestymistapaa oppimisesta puhuttaessa, jossa huomioidaan sen aiheuttamat keholliset (erityisesti neurologiset), mielensisäiset ja käyttäytymisen muutokset sekä nähdään oppimiseen liittyvä yksilöllisen kokemuksen ulottuvuus. Tämän vuoksi tässäkin opinnäytetyössä oppimisen taustatekijöitä tarkastellaan mahdollisimman useasta näkökulmasta.

3.2 Aivojen muovautuvuus oppimisen perustana

Digitalisaation voittokulusta huolimatta aivot puolustavat edelleen paikkaansa maailmankaikkeuden mutkikkaimpina ympäri vuorokauden töitä paiskivana järjestelmänä (Harrison & Hobbs 2003, 12). Oppiminen pohjautuu siten aivojen muovautuvuuteen ja kykyyn oppia uusia asioita, jonka vuoksi oppimaan oppimisen taitojen taustaksi on tarkasteltava aluksi aivojen roolia ylipäättänsä oppimisen mahdollistajana.

Oppimisen myötä hermosolujen rakenne muuttuu ja aivot tallentavat tietoa näihin muokattuihin synapsipolkuihin. Paljon käytetyt aivojen osa-alueet vahvistuvat ja näin ollen oppimista voi tapahtua, vaikka henkilö ei ole opittavassa asiassa lähtökohtaisesti lahjakkain tai tunne siihen luontaisesti vetoa. Aivot muistuttavatkin lihaksia, joita voi kehittää harjoittelemalla. (Taylor & Marienau 2016, 11.)

3.3 Muisti ja oppiminen

Kuten edellä todettiin, oppiminen perustuu aivojen kykyyn muodostaa uusia ja muokata vanhoja synapsipolkuja. Kaikki elämän aikana opittu järjestäytyy muodossa tai toisessa muistiin. Tässä yhteydessä puhutaan usein myös tiedon varastoinnista, mutta nykykäsityksen valossa muisti ei ole varasto vaan ennen kaikkea toiminto ja kokemus. Muistaessaan jotain ihminen koostaa asian uudelleen mielessään käyttäen apunaan esimerkiksi muistettavan tapahtuman tai asian merkitystä itselleen sekä sen oppimisen hetkellä aiheuttamia tunteita. (Harrison & Hobbs 2011, 30; Hietanen, Erkinjuntti & Huovinen 2005, 30.)

Muisti jaotellaan sen keston perusteella usein lyhytkestoiseen muistiin, työmuistiin ja pitkäkestoiseen muistiin. Lyhytkestoisessa muistissa esimerkiksi kuultu tai nähty on

mahdollista pitää mielessä hetkellisesti. Siellä voi olla maksimissaan vain seitsemän asiaa kerrallaan, jonka jälkeen muistin “täytyessä” uusi tieto syrjäyttää vanhemman. (Harrison & Hobbs 2011, 32.) Ihmisen tiedonkäsittelyjärjestelmän ytimessä työmuistissa ovat tällä hetkellä mielessä olevat asiat, kuitenkin vain 4-5 hahmotusyksikköä kerrallaan. Työmuistissa olevia asioita on mahdollisuus työstää eteenpäin ja tämä muodostaa pohjan myös pitkäkestoiselle muistamiselle. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2005, 28.) Osa asioista siirtyy tällöin Harrisonin ja Hobbsin (2011, 33) mukaan työmuistista pitkäkestoiseen muistiin, jolloin esim. vuoden takaisia tapahtumia tai vaikkapa reseptejä on ylipäättänsä mahdollista muistella.

Myös unohtaminen kuuluu keskeisenä osana muistiin. Ajan kuluessa aiemmin syntyneet muistijäljet haalistuvat tai jo mieleen painetun asian päälle kertyy uutta muistettavaa tietoa, joka syrjäyttää vanhan. Toisaalta unohtamisen kokemuksen kohdalla kyse voi olla siitä, että asia on painettu alun alkaen mieleen hajanaisesti, jolloin sen palauttaminen voi olla hankalaa, mutta asiaa ei kuitenkaan ole varsinaisesti unohtanut. Tutkimusten valossa muistia voi heikentää myös psyykinen ja fyysinen stressi sekä uupumus, jotka vaikuttavat paitsi keskittymiseen, tiedon prosessoinnin nopeuteen ja kognitiivisiin valmiuksiin, joita kaikkia tarvitaan mieleen painamisessa. (Hietanen ym. 2005, 48, 58.)

3.4 Temperamentin vaikutus oppimiseen

Temperamentti on ihmisen yksilöllinen ja synnynnäinen taipumus reagoida tai käyttäytyä luontaisesti tietyllä tavalla. Se vaikuttaa läheisesti siihen, miten lapsi lähestyy uusia asioita ja lähtee kokeilemaan uutta sekä hyväksyy muutoksen eli oppii uusia asioita. Erilaisella temperamentilla varustellut ihmiset oppivat myös erilaisten

kokemusten kautta. Näin ollen oman temperamentin tunnistaminen auttaa ymmärtämään itseään myös oppijana. (Keltikangas-Järvinen 2006, 17-18.)

Älykkyyden ja temperamentin välillä ei ole todettu tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Näin ollen oppimista ja lahjakkuutta ilmenee kaikenlaisissa temperamentin omaavilla ihmisillä. Toisaalta temperamentti heijastuu siihen, miten lapsi ylipäättensä suhtautuu koulunkäyntiin ja uuden oppimiseen. Lähtökohtaisesti ihmiset ovat eri tavoin kiinnostuneita uusista asioista ja esimerkiksi varautunut temperamentti vaikuttaa osaltaan siihen, kuinka paljon henkilö tahtoo heittäytyä uuteen. Vastaavasti korkean aktiivisuuden omaavilla lapsilla voi olla haasteita rauhoittua käsillä olevan tehtävän eteen tai esimerkiksi lukea ohjeistusta huolellisesti. Temperamentin vaikutus selittääkin ennen kaikkea sitä, miksei ole olemassa yhtä kaikille soveltuvaa tapaa oppia. (Keltikangas-Järvinen 2006, 24, 60-62.)

3.5 Tunteiden ja motivaation merkitys

Tunteet auttavat ihmistä asettamaan asioita tärkeysjärjestykseen ja ylläpitämään tavoitteellista toimintaa, jonka vuoksi niillä on keskeinen tehtävä oppimisen kannalta. Toiminta ja oppiminen mahdollistavat jouhevammin positiivisessa tunnevirtauksessa, mutta myös negatiivisilla tunteilla on paikkansa toiminnan muovaajina, mikäli ne ja niiden taustalla usein nousevat ajatukset osataan työstää siten, etteivät ne lamauta oppimisprosessia. (Hakkarainen ym. 2005, 210.)

Silta oppimisen edellytysten ja opittavan asian tulee olla sopivassa tasapainossa, sillä jatkuvasti oman osaamisen ylärajoilla operointi saattaa aiheuttaa etenkin pitkällä aikavälillä lannistavan tunnetilan ja jopa keskeyttää toiminnan. Uppoutuessaan innostavaan ja vaikeustasoltaan sopivalla tasolla olevaan tehtävään ihminen voi päästä ns. virtauksen kokemukseen, jossa oppiminen soljuu eteenpäin. Näin ollen

oppimisessa ei pohjimmiltaan ole kysymys vain tiedollisesta prosessoinnista, vaan siihen kytkeytyy läheisesti ihmisen kasvuun ja kehitykseen liittyviä tekijöitä. (Hakkarainen ym. 2005, 193, 195, 201.) Uuden oppimisen taustalla vaikuttavat myös yksilön motivaation linkittyvät tekijät. Hietasen ym. (2005, 66-27) mukaan tutkimukset osoittavat vahvasti, että opiskelijan asenteet ylipäättänsä oppimista kohtaan, kiinnostus opittavaan asiaan sekä uskallus yrittää mahdollisesta epäonnistumisesta huolimatta korreloivat myös oppimistuloksiin.

Motivaatio voidaan jakaa edelleen sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäisesti motivoitunutta henkilöä palkitsee tekeminen itsessään, kun taas ulkoinen motivaatio voi perustua esimerkiksi palkkioihin, arvosanoihin tai kehuihin. Henkilö voi olla motivoitunut samanaikaisesti molemmiin tavoin, sillä vaikka häntä ohjaisikin tekemisessä ja uuden oppimisessa ns. ulkoinen velvoite, voi hän tekemisen kautta löytää myös sisäisen motivaation ja kiinnostuksen aiheeseen. Yksilön metakognitiivisilla taidoilla, itsetunnolla ja itsesäätelytaidoilla on myös yhteyksiä motivaatioon ja ennen kaikkea sisäisen motivaation kehittämiseen. Metakognitiivisten taitojen avulla henkilön on mahdollista tulla tietoiseksi ajattelutavoistaan ja itsesäätelyn kautta yksilö taas voi toimia tämän havainnon pohjalta. Vastaavasti henkilö voi tulla edellä kuvattujen taitojen kautta tietoiseksi ulkoisen palkkion merkityksestä tekemisen ja oppimisen taustalla ja tehdä tämän jälkeen päätöksen, haluaako seurata ulkoisia tekijöitä vai tulisiko suuntaa muuttaa. (Spector & Won Park 2017, 19.)

3.6 Itseohjautuvuus ja suunnitelmallisuus oppimisessa

Itseohjautuvuuden oppiminen on tärkeä ja elämänmittainen prosessi. Sen harjoittaminen ruokkii Norrenan (2019, 45) mielestä positiivisella tavalla myös muita oppimisen taitoja sekä luo perustaa oppivalle yhteisölle. Kuten edellä todettiin, oppimisen taustatekijänä vaikuttaa myös oppijan metakognitiivinen taito säädellä

omaa oppimistaan. Tämän näkemyksen jakavat esimerkiksi Hietanen ym. (2005, 66), jotka painottavat tuloksellisen oppimisen taustalla oppijan kykyä säädellä omaa toimintaansa oppimisen aikana. Oppijan tulisi pystyä ottamaan vastuuta oppimisestaan, jolloin voidaan puhua myös oman oppimisen omistajuudesta. Oppimisprosessissa oppija voi valita passiivisen vastaanottajan ja aktiivisen toimijan väliltä, joista jälkimmäiseksi mainitulla on usein vahvempi rooli oman oppimisen omistajuudessa. (Hakkarainen ym. 2005, 101.)

Itseohjautuvuus on paitsi yksilön ominaisuus, myös tämän ja ympäristön välistä vuoropuhelua. Yksilöillä on erilaisia luontaisia valmiuksia ja taitoja itseohjautuvuuden näkökulmasta, mutta lisäksi ympäristö raamittaa itseohjautuvuuden edellytyksiä tilanteessa. (Norrena 2019, 21.) Itseohjautuva oppiminen jakautuu näin ollen kolmeen osa-alueeseen, joita ovat oppimisympäristö, joka ensinnäkin mahdollistaa itseohjautuvuuden, oppimistaidot sekä oppijan oma henkilökohtainen suuntautuminen oppimiseen. Osa-alueet ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa ja muodostavat yhdessä itseohjautuvan oppimisprosessin. Esimerkiksi, jos opiskeluympäristö ei kannusta tai tue itseohjautuvuutta, oppijalla ei välttämättä ole edes mahdollisuuksia kehittää omia itseohjautuvuuden taitojaan. (Lindberg 1998, 17.)

Ringom (1993, 39) painottaa lisäksi suunnitelmallisuuden ja tavoitteiden asettamisen merkitystä oppimisen taustatekijänä. Suunnitelma on yksityiskohtainen selonteko siitä, miten haluttuihin tavoitteisiin päästään. Myös Norrena (2019, 106) nostaa esiin suunnitelmallisuuden merkityksen. Hyvässä suunnitelmassa avataan työskentelyn tavoite, ideoidaan ja suunnitellaan prosessin vaiheet mahdollisine työnjakoineen ja ajankäyttöineen. (Norrena 2019, 106.) Opintosuunnitelmaa laatiessa liikkeelle on syytä lähteä hahmottelemalla esimerkiksi viikkotasolla oppimiseen käytössä oleva aika, luomalla sitä tukevat rutiinit arkeen sekä ottamalla aikaa myös levolle ja rentoutumiselle. (Ringom 1993, 52-53.)

3.7 Oppimisen sosiaalinen ulottuvuus

Oppiminen on perinteisesti mielletty suhteellisen yksinäiseksi puurtamisen prosessiksi. Yksilöt ovatkin viime kädessä vastuussa oppimisestaan, mutta ryhmässä tapahtuvasta oppimisesta on vahvoja tutkimusnäyttöjä. Tällöin ryhmä on yhdessä vastuussa oppimisestaan ja varsinaisten asia sisältöjen lisäksi ryhmässä on hyvät lähtökohdat harjoitella esimerkiksi sosiaalisia valmiuksia ja vuorovaikutustaitoja. Usemman ihmisen näkökulma voi myös parhaimmillaan laajentaa yksilön omaa ajattelua. (Lindberg 1998, 22.)

Tätä taustaa vasten Opi Oppimaan- harjoitusmateriaalin tavoitteena on paitsi aktivoida yksittäisiä nuoria myös sopia nimenomaan ryhmävalmennuksen käyttöön. Tehtävien kautta nuori voi pohtia oppimisen taitoja yksin, parin kanssa tai osana ryhmää. Materiaali sisältää myös paljon koko ryhmän tasolla aktivoivia kysymyksiä, joiden aikana nuoret voivat tulla tietoisemmaksi omasta ajattelustaan liittyen oppimiseen seä mahdollisesti oppia myös toisiltaan keskustelujen kautta.

4 OPPIMAAN OPPIMISEN TAIDOT

Seuraavissa alaluvuissa syvennetään oppimisen tarkastelu tämän opinnäytetyön keskiössä olevaan näkökulmaan, joka kattaa oppimaan oppimisen taidot ja niiden hyödyntämisen uuden oppimisessa. Tarkastelussa ovat erilaiset oppimistyyli- ja strategiat, eri taitoalueiden oppimistyyli, kuten lukuaineissa tarvittavat taidot sekä erilaiset oppimisen apuvälineet unohtamatta arvioinnin merkitystä oppimisen välineenä. Tulokulmana käytetään jakoa kognitiivisiin oppimisstrategioihin ja metakognitiivisiin oppimistaitoihin, sillä niiden tarjoamat mallit selittävät osaltaan omista lähtökohdista tietoiseksi tulemisen merkitystä oppimisen lähtökohtana.

4.1 Oppimaan oppimisen periaatteet: taustalla kognitiiviset ja metakognitiiviset taidot

Tässä opinnäytetyössä oppimaan oppimisen taidot ymmärretään Lindbergin (1998, 14) tavoin sekä teknisiksi valmiuksiksi kuten muistiinpanojen tekemiseksi että laajemmassa mittakaavassa kyvyksi reflektoida omaa oppimista. Näin ollen oppimaan oppimista voitaisiin määritellä taidoksi tarkastella omaa toimintaa juuri käsillä olevan opitun asian opiskelun kannalta ja kykyä pohtia, tulisiko toimintatapaa eli oppimisstrategiaa mukauttaa oppimistilannetta vastaavaksi. (Lindberg 1998, 14-15.)

Kuten edellisessä pääluvussa todettiin, oppiminen tapahtuu kognitiivisten prosessien kuten havaitsemisen aiheuttamana muutoksena. Kognitiivisten oppimisstrategioiden kautta oppijan on mahdollista saavuttaa oppimiselle asettamia tavoitteita esimerkiksi käyttämällä erilaisia muistiinpanotekniikoita, muistitekniikoita ja oppimistyyliä. Varsinaisia oppimaan oppimisen taitoja ovat kuitenkin

metakognitiiviset taidot, joiden kautta oppija voi valita kulloisenkin tilanteeseen parhaiten itselleen soveltuvan tekniikan ja säädellä oppimistaan. Tiivistetysti voidaan siis ajatella, että kognitiivisten oppimisstrategioiden kautta tullaan tietoiseksi erilaisista mahdollisuuksista ja metakognitiivisten taitojen avulla oppija voi käyttää niitä joustavasti parhaiten omia tavoitteitaan ja käsillä olevaa oppimistilannetta palvelevalla tavalla. (Anttila 2017.)

Seuraavaksi esittelen eri opiskelutekniikoita ja strategioita, jotka lukeutuvat teknisiltä ominaisuuksiltaan kognitiivisiin oppimisstrategioihin. Kuten tulosluvussa käy ilmi, varsinaiseen Opi Oppimaan- harjoitusmateriaaliin kumpuaa tarve harjoittaa myös nuorten metakognitiivisia taitoja valita kulloiseenkin tilanteeseen soveltuva tekniikka sekä tiedostaa omia oppimisen lähtökohtiaan. Ennen varsinaista käsittelyä havainnollistan jakoa seuraavalla kuvaajalla.

KOGNITIIVISET TAIDOT	METAKOGNITIIVISET TAIDOT
Muistitekniikat	Tietoisuus itsestä oppijana
Opiskelutekniikat (esim. muistiinpanot)	Tiedot erilaisista oppimistyyleistä ja strategioista ja taidot soveltaa niitä kulloiseenkin oppimistilanteeseen
Tiedot erilaisista oppimistyyleistä ja strategioista	

Kuvio 1: Oppijan kognitiiviset ja metakognitiiviset taidot (Anttila 2017 mukailleen.)

4.2 Yksilölliset oppimistyyli ja niiden tunnistaminen

Prashnigin (2000, 193) mukaan ihmisen näkö-, kuulo-, kosketus- ja liikeaistit vaikuttavat merkittävästi tiedon omaksumiseen, muistiin ja oppimiseen. Nämä ns. aistimieltymykset jaetaan edelleen termien tasolla visuaaliseksi, auditiiviseksi,

kinesteettiseksi ja taktilliseksi taipumuksiksi oppia. Visuaalinen oppija omaksuu parhaiten uutta hyödyntämällä oppimisessa kuvia tai muita visuaalisia vihjeitä kun taas audittiiviset oppijat käyttävät luontaisesti enemmän kuuloaistiaan. Kinesteettistä aistikanavaa käyttävät tarvitsevat tunnekokemust osittain samoin kuin taktiiliset oppijat, joiden kohdalla korostuu erityisesti itse käsillä tekeminen. (Prashing 2000, 192.)

Hietanen ym. (2005, 66) jakavat oppimistyylejä suuntautumattomien, toistamissuuntautuneiden, merkityssuuntautuneiden ja soveltamissuuntautuneiden yläkategorioiden kautta. Suuntautumattomia oppimistyylejä käyttävät eivät osaa muodostaa opittavasta asiasta kokonaisuutta tai poimia siitä olennaisimpia asioita, vaan yrittävät oppia kaiken mahdollisen. Toistamissuuntautuneita oppimistyylejä käyttävät pyrkivät oppimaan materiaalista olennaisen sellaisessa muodossa, kun se heille annetaan esimerkiksi opettajan toimesta. Sen sijaan merkityssuuntautunutta oppimistyyliä käyttävä opiskelija pyrkii muodostamaan opittavasta asiasta kokonaisuuden, olla takertumatta yksityiskohtiin ja keskittymään olennaiseen liittäen uusia oppimiaan asioita jo aikaisempaan tietoperustaansa. Myös soveltamissuuntautuneet opiskelijat liittävät uutta tietoa vanhaan ja pyrkivät lisäksi löytämään tiedolle käyttötarkoituksen todellisen elämän tilanteista. (Hietanen ym. 2005, 66-67.)

Toisaalta jako oppimistyyleihin on saanut myös kritiikkiä, vaikka esimerkiksi Dekkerin, Leen, Howard-Jonesin ja Jollesin (2012) tutkimuksessa ilmeni, että yli 90% tutkimukseen osallistuneista opettajista uskoi personoidun ja kullekin oppilaalle kohdennetun oppimistyylin huomioonottamisen parantavan oppimista. Kuitenkin professori Niemivirta (2015) Helsingin yliopistosta kyseenalaistaa tätä arkitodellisuudessa usein kohdattua uskomusta oppimistyylien päälle lasketusta painoarvosta ja näkee niiden yksinkertaistavan liikaa oppijoita. Niemivirta (2015) näkee oppimistyylien sijaan esimerkiksi motivaation ja oppijoiden temperamentin heijastuvan merkittävästi enemmän oppimisprosessiin.

4.3 Erilaiset oppimisstrategiat

Oppimisstrategiat kehittyvät vuorovaikutuksessa yksilön ja ympäristön välillä. Ne toimivat ikään kuin sopeutumismekanismeina, jolloin ne eivät ole puhtaasti yksilön ominaisuuksia vaan erilaisia toimintatapoja erilaisissa oppimistilanteissa ja ympäristöissä. (Hakkarainen ym. 2005, 102.) Näin ollen oppimaan oppimisen materiaalipaketin yhtenä tavoitteena olikin tarjota erilaisia strategioita erilaisiin oppimistilanteisiin, jotta oppija voisi tilanteesta ja ympäristöstä riippuen valita nimenomaan kyseiseen tilanteeseen soveltuvan menetelmän. Myös Hietanen ym. (2005, 70) painottavat oppimisstrategian valinnan merkitystä, jolloin oppijan tulisi ottaa huomioon omat lähtökohtansa, opittava aines sekä henkilökohtaiset tavoitteensa, jotka suuntaavat oppimistehtävän käsittelyn etenemisprosessia.

4.4 Eri taitoalueiden oppimistaidot

Kehittämistehtävässä pääpaino on erilaisilla yleisillä oppimisen taidoilla, joita voidaan soveltaa opittavasta aineksesta riippumatta. Haastattelujen perusteella materiaaliin on kuitenkin valittu myös lyhyet personoidut osiot eri taitoalueiden oppimisen ominaispiirteistä, kuten lukutekniikoista, matematiikan ja vieraiden kielten oppimisesta. Näistä osa-alueista ovat painottuneina lukemisen tekniikat, sillä materiaalin ajatuksena on tarjota välineitä esimerkiksi pääsykokeisiin lukemiseen, kun omaksuttavaa tekstinainesta on paljon. Tässä osiossa käydään lyhyesti läpi lukuaineisiin, matematiikan ja vieraisiin kieliin soveltuvia menetelmiä muutamine erityispiirteineen, vaikka materiaalin lähtökohtana on, että sen vinkkejä voi soveltaa opittavasta asiasta riippumatta.

4.4.1 Lukutaito

Taitavan lukemisen erityispiirteitä ovat ennen tekstin lukemiseen, sen aikana ja lukemisen jälkeen liittyvät taidot. Myös luettava teksti vaikuttaa siihen, millaisen strategian kautta sitä on kannattavinta lähestyä. Yleisenä ohjenuorana voidaan kuitenkin pitää, että lukijan kannattaa ennakoida luettavaa tekstiä pohtimalla lukemisen päämäärää ja tavoitteita eli kohdentamalla lukutarkkuus tekstilajin ja lopullisen tavoitteen mukaan. (Hietanen ym. 2005, 68.)

Ennakoivia toimenpiteitä ovat tekstin silmäily, otsikoiden lukeminen, kuvien ja taulukoiden tutkiminen ja näiden pohjalta sen miettiminen, mitä käsillä olevasta aiheesta tietää jo valmiiksi. Varsinaisen lukemisen aikana lukijasta, tekstilajista ja tavoitteista riippuen esimerkiksi ääneen lukeminen, muistiinpanojen tekeminen lukemisen ohella, tekstin kuvailu omin sanoin, lukemisen tauottaminen, päätelmien tekeminen ja toistaminen ovat keinoja, joilla lukemista voidaan tehostaa. Varsinaisen lukemisen jälkeen muistamista ja myöhempää mieleenpalauttamista on mahdollista tukea kertaamalla ja toistamalla tekstin pääkohdat, tekemällä luetusta kysymyksiä, keksimällä omia esimerkkejä sekä pohtimalla sisältöjen vastaavuutta peilaten niitä todellisen elämän kysymysten ja tilanteiden kanssa. (Hietanen ym. 2005, 68-69.)

4.4.2 Matematiikan oppiminen

Joutsenlahden (2003, 1) mukaan matematiikan opetuksessa korostuvat perinteisesti laskulausekkeet, laskutoimitukset ja tulokset, vaikka oppimisen tueksi tarvittaisiin myös kielentämistä. Vaikka matematiikan oppimisessa uusi tieto rakentuu vanhan päälle ja laskutoimitusten tunteminen painottuu, auttaa sanallistaminen tässä omaksumisprosessissa, kun opiskelija sanoittaa tekemistään ja jäsentää myös matematiikan termejä ja käsitteitä valitsemallaan tavalla esimerkiksi omaa äidinkieltään käyttäen. (Joutsenlahti 2003, 10.) Tätä taustaa vasten katson

perustelluksi painottaa Opi Oppimaan- harjoitusmateriaalissa kielen merkitystä oppimisen kannalta ja tarjota vahvat lähtökohdat asioiden jäsentämiseen nimenomaan kielellisyyden kautta.

4.4.3 Vieraiden kielten opiskelu

Dufva (2014) painottaa kielten oppimisessa vuorovaikutuksen ja dialogisuuden keskeistä roolia, sillä kieli paitsi elää myös opitaan käyttäjiensä kautta. Kieltä tulisi käyttää, jotta sitä voisi ylipäättänsä oppia. Tiettyjen kielioppisääntöjen ja sanavaraston mekaanisen ulkoaopettelu rinnalla tulisi kuljettaa opiskelijaa aktivoivia menetelmiä, joiden kautta oppija haastetaan itse tutkimaan ja havainnoimaan. Vuorovaikutuksen kautta suhteessa ympäristöön opiskelija oppii käyttämään kieltä tarkoituksenmukaisesti juuri kyseisessä tilanteessa, jolloin linkki kielen opetteluun ja arkielämän hyödyn välillä konkretisoituu. (Dufva 2014.) Näin ollen myös tämän opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa korostuu yhdessä tekeminen sekä oppijan itsensä aktivointi kielen pariin monipuolisten harjoitusten kautta.

4.5 Opiskelutekniikat

Oppija voi käyttää apunaan erilaisia välineitä ja tekniikoita, joilla oppimista on mahdollista tehostaa. Näitä seuraavaksi esiteltäviä apuvälineitä ovat käsitekartat, miellekartat, alleviivaukset ja erilaiset muistiinpanot, kuten oppimispäiväkirja. (Hietanen ym. 2005, 72.) Lisäksi tässä yhteydessä sivutaan muutamia tunnettuja muistitekniikoita.

Käsitekartan avulla oppijan on mahdollista jäsentää tiettyyn aiheeseen liittyvää tietoa visuaalisessa muodossa. Yleensä käsittelyssä oleva teema kirjoitetaan korostetusti ja

otsikkomaisesti joko työn keskelle tai yläreunaan, jonka jälkeen siihen liittyvä tieto jäsennellään laatikoihin tai ympyröihin. Näiden asioiden välisiä yhteyksiä havainnollistetaan edelleen yhdistämällä laatikot toisiinsa viivoilla tai nuolilla. Käsitekartat sopivat varsinaisen oppimisen lisäksi myös erinomaisesti vapaaseen ideointiin. Niiden etuina voidaan pitää niiden tiivistä, mutta informatiivista ilmaisumuotoa, jossa asioiden väliset yhteydet tulevat selkeästi ilmi linkkien, kuten nuolien tai viivojen, avulla. (Hietanen ym. 2005, 73.)

Miellekartat eli mind-mapit ovat käsitekarttojen tavoin avainsanojen ympärille koottujen viivojen ja nuolien kokonaisuuksia, mutta niissä käytetään yleisemmin myös kuvia ja värejä mieleenpalauttamisen tehostamiseksi. Niiden kautta voidaan tehokkaasti tiivistää luetusta tekstistä olennainen sekä hahmottaa näin kerralla suurempia kokonaisuuksia. (Hietanen ym. 2005, 73; Ringom 1993, 81.)

Muistiinpanojen kautta opittavaa asiaa voi yhtäaikaaisesti prosessoida, mikä nopeuttaa asian mieleenpainamista ja myöhemmin palauttamista. Luetusta tekstistä voi tehdä myös alleviivauksia, jotka helpottavat olennaisen löytämistä, kokoamista ja myöhemmin nopeuttavat myös kertaamista. Alleviivaus ainoana apuvälineenä ei välttämättä yksinään riitä, vaan opeteltavasta aiheesta on mahdollista laatia myös omin sanoin tehty tiivistelmä, joka auttaa myös ymmärtämään luettua sen sanasta sanaan toistamisen sijaan. Oppimispäiväkirja on eräs muistiinpanotekniikka, jonka aikana oppija voi kirjata ylös omia havaintojaan ja kokemuksiaan opittavasta teemasta. Päiväkirjaan voi yhdistää myös erilaisia tekniikoita, kuten liittää osaksi käsite- tai miellekarttoja. Tekniikan etuna on ajan kuluessa syntyvä laaja dokumentti oppimisen edistymisestä, jonka pariin voi palata esimerkiksi kertauksen yhteydessä. (Hietanen ym. 2005, 74, 79-80.)

Oppimista edistää vain harvoin yksittäisten asioiden ulkoaopettelu, sillä käytännössä tilanteet edellyttävät yleensä opitun asian soveltamista. Tilanteesta riippuen joissain tilanteissa tosin tulee muistaa tiettyjä asioita ulkoa, joita varten on olemassa erilaisia

muististrategioita. Oppija voi esimerkiksi painaa asioita mieleensä muodostamalla niistä visuaalisia mielikuvia tai mielikuvakartan, jolloin esimerkiksi kauppalistan asiat sijoitetaan jonkin tietyn reitin varrelle. Opittavista nimistä voi muodostaa kuvia tai mielleyhtymiä, jotka nimeen liittämällä henkilön nimen mieleenpalauttaminen nopeutuu. Myös numerosarjojen muistaminen voi tehostua, kun numeroihin liitetään jokin merkitys. Asioiden järjestäminen tiiviimpiin yksiköihin on myös eräs tapa tehostaa mieleen painamista, kun esimerkiksi samaan teemaan kuuluvat asiat sijoitetaan mielessä saman otsikon alle. (Hietanen ym. 2005, 81.)

4.6 Arviointi oppimisen välineenä

Kuten aiemmassa pääluvussa todettiin, kokeminen luo pohjaa oppimiselle. Se ei kuitenkaan yksinään riitä tuottamaan oppimista, joka tapahtuu käytännössä nimenomaan kokemukselle annetun merkityksen kautta. Näitä kokemuksia tulkitaan itsereflektiivisten menetelmin, jonka vuoksi ne nousevat tärkeään rooliin puhuttaessa tavoitteellisesta oppimisesta. (Ruohotie 2000, 11, 91.) Oman oppimisen arvioinnin tavoitteena Norrenan (2019, 110) mukaan on tukea oppimista, löytää toimivampia oppimisstrategioita ja kehittää oppijan itseohjautuvuuden taitoja.

Tavoitteenani olisi varsinaisessa kehittämistehtävässä luoda sellaisia tehtäviä, jotka kehittäisivät käyttäjänsä taitoja oppijana ja vahvistaisivat itsetuntemusta sekä uskoa omiin kykyihin. Lindbergin (1998, 64) pyrin aktivoimaan oppijaa pohtimaan, millaisia toimintatapoja tämä käyttää opiskellessa ja miten nämä valinnat auttavat oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Myös Norrena (2019, 105) painottaa oppimisen arvioinnin palvelevan esimerkiksi oppijan itseohjautuvuuden kehittymistä, joka taas edelleen luo hedelmällistä kasvualustaa muiden oppimaan oppimisen taitojen kehittymiselle.

5 MENETELMÄLLISET VALINNAT

Tulevien alalukujen aikana luon katsauksen opinnäytetyön menetelmällisiin valintoihin. Aluksi esittelen toiminnalliselle kehittämishankkeelle ominaisia piirteitä, jonka jälkeen kuvaan opinnäytetyöprosessin etenemistä vaiheittain. Seuraavaksi tarkastelen valitsemiani aineistonkeruutapoja ja analyysimenetelmää, jotka ovat ohjanneet kehittämistehtäväni muotoutumista.

5.1 Toiminnallinen kehittämishanke ja opinnäytetyö

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan toiminnallinen kehittämishanke, jonka peruseriaatteiden mukaisesti pyrin järjestämään käytännön toimintaa ja kehittämään sitä. Yhtenä lähtökohtana toiminnalliselle opinnäytetyölle on vastata tilaajaan käytännöllisiin ja teoreettisiin tarpeisiin (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Näin ollen tavoitteenani oli tuottaa Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen käyttöön oppimaan oppimisen harjoitusmateriaali, joka jää yksikön käyttöön myös tulevaisuudessa.

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu toiminnallisesta osuudesta syntyvästä produktiosta ja sen ympärille jäsennettyyn raporttiin, jossa kuvataan prosessin vaiheita ja valintoja perusteluineen. Raportointivaiheessa kuvataan näin ollen kehityshankkeen lopputulosta kirjallisessa muodossa sekä nostetaan esille sen tuottamat tulokset ja niistä edelleen syntyneet johtopäätökset. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.) Seuraavaksi tulen avaamaan niitä menetelmällisiä valintoja, joiden kautta opinnäytetyöprosessi eteni.

5.2 Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus vaiheittain

Aloitin opinnäytetyön ideoinnin tammikuussa 2020. Työn aihe ja tilaaja varmistuivat luontevasti kehittävän harjoittelupaikkani kautta, sillä näin pystyin syventämään jo etukäteen sopimaani materiaalin tuottamisen prosessia ja laajentamaan harjoittelutehtäväni opinnäytetyöksi. Lähdin liikkeelle ideapaperin kautta, jonka perusteella yhdessä ohjaajani kanssa aloimme hakea työlleni suuntaa, joka oli jo valmiiksi jokseenkin muotoutunut työn tilaajan kanssa etukäteen käytyjen keskustelujen pohjalta.

Aiheen ja tilaajan ollessa selvillä syvennyin seuraavaksi laatimaan opinnäytetyölle tarkempaa suunnitelmaa, jonka lähetin hyväksyttäväksi myös Diakonissalaitoksen eettiseen toimikuntaan. Tässä vaiheessa luonnostelin liitteeksi myöhemmin käyttämäni teemahaastattelurungon sekä palautekyselyn. Laadin lisäksi kohderyhmälle suunnatun tutkimusluvan ja selvityksen tutkimuksen tavoitteista, joita käytin sittemmin osana palautekyselyä. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen aloitin varsinaisen aineistonkeruun prosessin, jota avaan sekä seuraavassa kappaleessa että tulevien alalukujen aikana. Työn ollessa jo hyvässä vauhdissa laadin lopulta myös varsinaisen opinnäytetyön suunnitelman, joka oli poikkeuksellisen kevään pyörteissä ja jo aiemmin käydyn tutkimuslupaprosessin myötä siirtynyt.

Alun alkaen suunnittelin kerääväni myös nuorilta kyselylomakkeen muodossa tietoa Opi Oppimaan- harjoitusmateriaalin tarpeesta, mutta koronakevään myötä ja toiminnan siirtyessä Discordiin en olisi pystynyt hankkimaan nuorilta allekirjoituksia lähitapaamisissa. Näin ollen päätin luopua tiedonkeruusta nuorten osalta noudattaakseni Diakonissalaitoksen eettiselle toimikunnalle lupaamiani periaatteita, joihin lukeutui erityinen tiedottaminen ja suostumuksen hakeminen nuorilta itseltään. Koin, etten poikkeusoloissa pystynyt vastaamaan tuohon periaatteeseen, jonka vuoksi keskityin yksinomaan valmentajien näkemyksiin. Aineistonkeruuta olisikin rikastuttanut myös nuorten näkemysten käyttäminen, vaikka toisaalta kyse

on yksittäisestä, juuri tällä hetkellä mukana olevasta nuorten joukosta, kun taas valmentajilla on kokonaiskuva pitkän aikavälin tarpeista, sillä he voivat peilata materiaalin tarvetta useampaan kohtaamaansa valmennusryhmään. Tätä taustaa vasten koin tiedonkeruuprosessin lopulta perustelluksi, vaikka aineisto jäi tutkimussuunnitelmassa aukikirjoittamaani tavoitetta niukemmaksi.

Koska aineistonkeruuvaihe koki muutoksia, muokkasin myös jonkin verran valmentajille suunnattuja haastattelurunkoja ja palautetta varten suunnattua kyselylomaketta saadakseni kartoitettua tietoa laajemmin, vaikka tiedonantajia olikin muuttuneiden olosuhteiden kautta vähemmän. Myös Vilka (2015, 107) painottaa kyselylomakkeen selkeyden ja muotoilun tärkeyttä, sillä hätiköidysti laaditut kysymykset saattavat vääristää tuloksia. Kuten tulen tulosluvussa esittelemään, saamani vastaukset olivat myös määrällisestä vähäisyydestään huolimatta laadukkaita ja auttoivat suuntaamaan kehitystyötä tilaajan tarpeita vastaaviksi. Seuraavaksi avaan tarkemmin opinnäytetyöni menetelmällisiä valintoja ja analyysin aineistoprosessia. Lisäksi olen lisännyt liitteisiin (kts. liite 1 ja 2) kuvaukset edellä esittelemistäni valmentajien temahaastattelujen rungoista ja palautelomakkeesta, jolloin lukija voi arvioida aineistonkeruun toteutumista.

5.3 Valmentajien temahaastattelut

Toteutin opinnäytetyötä varten kahdelle ryhmävalmentajalle temahaastattelun, joka on Vilkan (2015, 124) mukaan tehokas ja usein käytetty tapa etsiä vastauksia haastateltavalle esitettäviin kysymyksiin tietystä aihepiiristä. Päädyin käyttämään puolistrukturoitua haastattelua, jossa kysymyksenasettelut eivät Eskolan ja Suorannan (2000, 86) mukaan ole strukturoituun haastatteluun verrattuna tarkassa järjestyksessä, vaan haastattelu etenee keskustelunomaisesti etukäteen määriteltyjen teemojen avulla. Esittelin nämä haastattelukysymykset

ennakkoon Diakonissalaitoksen eettiselle toimikunnalle ja ne ovat myös tämän opinnäytetyön liitteenä.

Suoritin haastattelun ryhmämuotoisena kahden valmentajan kanssa samanaikaisesti. Haastattelussa oli elementtejä käytännön haastattelusta, jossa pyritään Metsämuurosen (2008, 38) mukaan ratkaisemaan nimensä mukaisesti jokin käytännön ongelma, joka oli tässä tapauksessa kartoittaa materiaalin tarvetta ja sisältöjä sitä tulevaisuudessa käyttävien henkilöiden kanssa. Haastateltavat olivat ennestään tuttuja toisilleen, jonka vuoksi tilanne eteni luontevan keskustelunomaisesti.

Haastattelun tulee olla Metsämuurosen (2008, 39) mukaan ennalta suunniteltua, haastattelijan ohjaamaa ja perustua luottamukseen. Näiden periaatteiden mukaan pyrin myös itse toimimaan aloittamalla huolellisen valmistautumisen ja pohtimalla haastattelutilannetta jo tutkimussuunnitelmaa laadittaessa. Haastattelu tehtiin poikkeusajoista johtuen Discord-alustalla puheyhteydellä, jonka myös nauhoitin voidakseni keskittyä tilanteen aikana muistamisen ja kirjoittamisen sijaan todella kuuntelemaan ja reagoimaan haastattelussa esiin nousseisiin teemoihin, vaikka tukenani olikin haastattelurunko. Haastattelun aikana osapuolilla ei ollut häiriötekijöitä, mikä olisi voinut vaikuttaa haastattelun kulkuun. Tämän jälkeen litteroin haastattelun, jonka seurauksena sain analysointia varten 6 sivua tekstiä fontilla 12 ja rivivälillä 1.

5.4 Valmentajien sähköinen palautelomake

Toisessa aineistonkeruuvaiheessa muokkasin jo aiemmin eettiselle toimikunnalle esittämäni palautelomaketta siten, etten muuttanut kysymysten sisältöjä vaan tarkensin niiden sanamuotoja selkeämmiksi. Toteutin sähköisen Google Forms-kyselylomakkeen toukokuussa 2020, jonka jälkeen olin varannut runsaasti aikaa ennen harjoittelun päättymistä Opi Oppimaan-harjoitusmateriaalin muokkaamiseen palautteen pohjalta. Kysely oli suunnattu kaikille Vamos Helsingin ryhmävalmentajille (n=6), joista kyselyyn vastasi viisi henkilöä. Pieneen vastaaja joukkoon nähden vastausprosentti oli hyvä, 83,33%.

Kyselylomakkeen laatijan tulee lähteä liikkeelle pohtimalla tarkkaan, mitä halutaan mitata, keneltä ja miksi. Samaten lomakkeen suunnittelussa tulee huomioida vastaajan näkökulma ja sisällyttää mukaan selkeät vastausohjeet saatteineen, jossa kerrotaan tietojen käyttämisestä ja kehittämistarpeen lähtökohdat. Näin vastaaja tietää, mihin on osallistumassa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 59.) Omassa kehittämishankkeessani avasin vastaajille kyselylomakkeen ja opinnäytetyön lähtökohtia kirjallisessa muodossa kyselylomakkeen saatetekstissä sekä kerroin opinnäytetyöstäni tiimipalaverissa suullisesti. Lisäksi toimitin kyselylomakepohjan eettiselle toimikunnalle jo ennakoon sekä täydensin sen liitteeksi myös opinnäytetyöraporttiin, jotta myös lukija voi arvioida kysymyksenasettelun ja ohjeistuksen onnistumista.

Valli (2018, 101) nimeää kyselylomakkeen eduksi paitsi sen kätevyuden tavoittaa kerralla useampia vastaajia myös aikaan ja paikkaan sitoutumattomuuden, jonka puitteissa vastaajat voivat käydä kysymykset läpi rauhassa itselleen sopivana ajankohtana. Vaikka omassa opinnäytetyössäni vastaajajoukko oli jo alun alkaen pieni, koin sähköisen kyselylomakkeen hyvänä kanavana kerätä

vastauksia valmentajilta, jotka olivat poikkeuskevään aikana kukin etätöissä vaihtelevien työaikojensa puitteissa. Kyselylomake oli myös haastattelua kevyempi tapa kerätä aineistoa näinä epätavallisina aikoina, jolloin pyrin omalta osaltani kehittämään Vamos Helsingin toimintaa tuottamatta lisäkuormitusta valmentajille.

Hirsjärvi ja Hurme (2011, 36) näkevät kyselylomakkeessa piilevän riskin, että vastaajia voi olla vaikea motivoida erityisesti lukuisia avoimia kysymyksiä sisältävien vastauslomakkeiden kohdalla. Pyrin ennakoimaan tilannetta lisäämällä lomakkeen alkuun muutamia nopeita likert-asteikkoa hyödyntäviä väittämiä, joilla kartoitin erityisesti kehitystehtävän teknisiä yksityiskohtia, kuten ulkoasua ja käyttömukavuutta. Likert-asteikko soveltuukin Vallin (2018, 250) mukaan nimenomaan asenteiden ja mielipiteiden mittaamiseen. Asteikko sisälsi viisi väittämää, jotka olivat täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, ei eri mieltä eikä samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Keskimmäinen vaihtoehto ”en osaa sanoa” voidaan tutkimuskirjallisuuden valossa jättää myös pois (vrt. Valli 2018, 250.)

Tämän jälkeen lisäsin neljä lyhyttä ja selkeää kysymystä Opi Oppimaan-harjoitusmateriaalin vahvuuksiin ja kehittämiskohteisiin liittyen ja jätin viimeisen kohdan avoimeksi palautteeksi. Koin sähköisen kyselylomakkeen onnistuneen tiedonkeruumenetelmänä, sillä vaikka vastaajien määrä oli suhteellisen pieni, Google Formsilla saamani vastaukset olivat monisanaisia - ja näkökulmaisia ja auttoivat osaltaan kehittämistehtävän muokkaamisessa ennen lopullista versiota. Näin ollen huolellisella kysymyslomakkeen laadinnalla pyrin osaltaan vahvistamaan tutkielman validiteettia eli kysymystä, tutkitaanko

todella sitä, mitä oltiin alun perinkin tarkastelemassa. (Metsämuuronen 2008, 35.)

5.5 Analyysimenetelmä

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiivinen eli hyödyntää laadullista tutkimusotetta, mutta olen yhdistänyt valmentajien palautelomakkeeseen myös lyhyen määrällisen osion, jonka tulosten tarkastelun yhteydessä kerään tulokset yhteen taulukkomuotoisesti tulkintaa varten. Kyselylomakkeen lisäksi käytän valmentajien temahaastattelua saadakseni tietoa Opi Oppimaan-harjoitusmateriaalin tarpeesta tilaajan lähtökohdista käsin. Näin ollen pyrin saamaan vastaajien äänen kuuluviin monipuolisesti hyödyntämällä useampaa aineistonkeruumenetelmää sekä tiedonantajaa ja lisäämään kehittämistyön moninäkökulmaisuuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143).

Analysoin aineiston käyttämällä sisällönanalyysia, jota voidaan Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan soveltaa hankitun aineiston erittelyyn, yhtäläisyyksien ja erojen etsimiseen sekä tiivistämiseen. Menetelmä sopii jo valmiiksi tekstimuodossa oleville tai sellaiseksi muutetuille aineistoille, joita voivat olla esimerkiksi haastattelut. Tutkittavasta ilmiöstä pyritään tällöin muodostamaan analyysin aikana tiivistetty kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104.)

Tämän kehittämistehtävän analyysimenetelmä on luonteeltaan teoriaohjaava, jossa on nimensä mukaisesti tunnistettavissa teoreettisten kytkentöjen olemassaolo, mutta joka ei pohjautu minkään yksittäisen teorian testaamiseen. Teoria toimii enemmänkin analyysin apuna ja esimerkiksi analyysiyksiköt valitaan puolestaan aineistosta itsestään. Tällöin tulokulma analyysivaiheessa on aluksi aineistolähtöinen, jota kuitenkin maustetaan loppuvaiheessa liittämällä mukaan

olemassa olevia teoreettisia käsitteitä ja valmiita malleja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.)

Teoriaohjaava analyysi lähtee liikkeelle aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin siten, että aluksi tutkielman aineisto redusoidaan eli pelkistetään, jonka jälkeen se klusteroidaan (ryhmitellään) ja lopuksi abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet. Aineistolähtöiseen analyysiin verrattuna menetelmien ero tulee esiin viimeisen työvaiheen kohdalla, sillä teoriaohjaavassa analyysissä käsitteet otetaan valmiista teoriataustasta hyödyntäen jo olemassa olevia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.) Omassa opinnäytetyössäni käytän tunnettuja oppimaan oppimisen taitojen käsitteitä, jotka pohjautuvat alan kirjallisuuteen.

Ensimmäisessä vaiheessa eli aineiston pelkistämisenä siitä karsitaan ns. ylimääräinen pois, jolloin informaatio tiivistetään tutkimustehtävän mukaisesti poimimalla sen kannalta oleelliset ilmaukset. Käytännössä tämä tapahtuu valitsemalla aluksi analyysiyksikkö, joka voi olla joko yksittäinen sana, lause tai ajatuskokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109-110.) Tässä opinnäytetyössä valitsin analyysiyksiköksi kokonaiset lauseet ja niiden muodostamat ajatuskokonaisuudet. Luin aluksi aineiston useamman kerran läpi saadakseni siitä kokonaiskuvan. Osaltaan se oli myös tuttu jo haastattelun teon yhteydessä sekä litterointivaiheen kautta.

Teoriaohjaavaa analyysiä käyttävän tutkijan tulee selvittää, soveltaako induktiivisen vai deduktiivisen päättelyn logiikkaa. Tässä opinnäytetyössä seurasin vahvemmin induktiivista päättelyä, jolloin ryhmittelin alkuperäisestä aineistosta löytämäni pelkistetyt ilmaukset yhteenkuuluvuuden periaatteella ja lopuksi abstrahoin ne yleiskäsitteiksi olemassa olevien teoreettisten käsitteiden mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 100.) Seuraavaksi avaan lukijalle analyysin etenemistä esimerkkien kautta, jolloin tämä voi myös arvioida päättelyn logiikkaani ja ennen kaikkea sen pätevyyttä.

ALKUPERÄINEN LAUSUMA	PELKISTETTY ILMAUS
"Itellä nousi et ihan semmoiset muististrategiat, ne vois olla ihan hyviä, et miten voi just vaikka ottaa haltuun semmoisia isompia kokonaisuuksia ja semmosta." (H1)	Muististrategiat isojen kokonaisuuksien hahmottamisessa
"Niin siis se muistihan liittyy siis ylipäättään niinku opiskelutekniikoihin..." (H2)	Muistin yhteys opiskelutekniikoihin
"Niin, että minkälainen oppimistyyli on ja millaisia oppimistekniikoita kannattaa käyttää ja millaisia muistitekniikoita kannattaa käyttää. Tai et ne kaikki liittyy jotenkin toisiinsa." (H2)	Oikean muistitekniikan valinta kulloiseenkin opittavaan tilanteeseen

Kuvio 2: Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Analysoin aineiston tekstinkäsittelyohjelman avulla hyödyntämällä värikoodausta. Nimesin haastateltavat numeroin H1 ja H2, jonka jälkeen lähdin etsimään litteroidusta aineistosta lauseita ja ajatuskokonaisuuksia, joissa oli tutkimustehtäväni kannalta oleellisia ilmauksia. Seuraavaksi siirsin värikoodatut ilmaukset omalle sivulle ja kirjoitin kunkin sitaatin jälkeen pelkistetyn ilmauksen sen keskeisimmän sisällön perusteella.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Muistitekniikat isojen kokonaisuuksien haltuunotossa Muistin yhteys opiskelutekniikoihin	Muisti ja muistitekniikat
Oikean muistitekniikan valinta kulloiseenkin opittavaan tilanteeseen	Oppimistilanteen huomioiminen

Kuvio 3: Esimerkki alakategorioiden muodostamisesta.

Pelkistämisen jälkeen ryhmittelin samansisältöiset sitaatit. Pyrin säilyttämään tässä yhteydessä mielessäni sekä alkuperäiset ilmaukset että niistä muodostetut pelkistetyt versiot. Nimesin alakategoriat mielestäni niiden alla olevia sitaatteja parhaiten kuvaavalla tavalla ottaen käyttämäni nimitykset olemassa olevasta lähdekirjallisuudesta.

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
Muisti ja muistitekniikat Oppimisstrategiat Oppimistyyli	Kognitiiviset oppimisstrategiat
Suunnitelmallisuus Oppimistilanteen huomioiminen Oppijan käsitys itsestään oppijana	Metakognitiiviset oppimisstrategiat

Kuvio 4: Esimerkki yläkategorioiden muodostamisesta.

Viimeisessä analyysin vaiheessa muodostin alakategorioista yläkategorioita, joiden nimeämisessä hyödynsin myös olemassa olevia teoreettisia käsitteitä. Esimerkiksi

alakategoriat “muisti ja muistitekniikat” sekä “oppimisstrategiat” sijoituivat yläluokan “kognitiiviset oppimisstrategiat” alle, kuten ne asettuvat myös lähdekirjallisuudessa.

5.4 Eettiset periaatteet

Jokaisen tutkielman tekijän tulisi Vilkan (2015, 41) mukaan tuntea hyvän tieteellisen käytännön ohjenuorat. Tässä opinnäytetyöprosessissa on otettu huomioon eettiset periaatteet, joiden tulisi ohjata tutkielmanteon eri vaiheita lähdekirjallisuuden valinnasta aineistonkeruuseen, analyysiin ja raportointiin. Tutkielman tulisi rakentua eettisesti kestäväälle toiminnalle, jonka yhtenä mittarina voidaan pitää sen laadukkuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.) Seuraavaksi avaan erilaisia valintoja, joiden kautta olen pyrkinyt varmistamaan kehitystehtävän eettisyyden ja laadukkuuden toteutumisen.

Valitsin opinnäytetyön lähdekirjallisuudeksi alan tieteellisiin julkaisuihin sekä ammattikirjallisuuteen, jonka Vilka (2015, 41-42) nostaa yhdeksi keskeiseksi hyvää tieteellistä käytäntöä noudattavan tutkielman tekijän periaatteeksi. Lisäksi tässä yhteydessä käytettyihin lähteisiin tulee viitata asianmukaisesti, joka tarkoittaa tarkkuuden ja rehellisyyden vaalimista siten, että kirjoittaja merkitsee käytetyt lähteet oikein ja kirjoittaa tiedon auki omin sanoin. (Vilka 2015, 44.)

Suoritin aineistonkeruun valmentajien temahaastattelulla sekä keräämällä kaikilta valmentajilta palautetta ennen materiaalipaketin lopullista versiota. Sekä haastattelujen että kyselyiden aikana vastaajien anonymiteetti pyrittiin turvaamaan. Tietoa myös käsiteltiin luottamuksellisesti varmistaen, ettei se päädy ulkopuolisten käsiin. Missään opinnäytetyön vaiheessa ei kerätty tarkempia tunnistetietoja, sillä ne eivät ole tämän työn kannalta keskeisiä. Myös Tuomen ja Sarajärven (2009, 131)

mukaan tutkittavia tulee pyrkiä suojaamaan siten, ettei näille koidu tutkimuksen teosta vahinkoa sekä varmistamaan heidän yksityisyyden suojansa.

Kysyin luvan tutkielman toteuttamiseen sekä yksikön johtajalta, Diakonissalaitoksen eettiseltä toimikunnalta kuin haastateltavilta valmentajilta itseltään. Niin alkukyselyiden ja haastatteluiden kuin palautteenkeruuvaiheessa tulen kertomaan vastausten käyttötarkoituksen avoimesti, korostamaan kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä oikeutta keskeyttää osallistuminen milloin tahansa. (vrt. Eskola & Suoranta 2000, 52.)

5.5 Opinnäytetyön validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkielman teon yhteydessä on syytä tarkastella myös sen validiteettia ja reliabiliteettia, joista ensiksi mainittu tarkoittaa pätevyyttä ja jälkimmäinen luotettavuutta. Validiteetin eli pätevyyden mukaisesti tutkielman tulisi mitata sitä, mikä sen oli alun perin tarkoituskin mitata. Pätevyyttä voi esimerkiksi vääristää, jos tutkittavat eivät ymmärrä haastattelun kysymyksiä kuten tutkija ne alun alkaen tarkoitti. (Vilkka 2015, 193.)

Reliabiliteetti eli luotettavuus kattaa tulosten tarkkuuden, eli tutkielman tulokset olisivat toistettavissa tutkijasta huolimatta. Tuloksiin voivat vaikuttaa esimerkiksi tutkijan virheet kirjaus- tai tallennusvaiheessa. Lisäksi on tärkeää hahmottaa, että luotettavuus pätee vain tietyssä ajassa ja paikassa, eikä ole siirrettävissä esimerkiksi eri yhteiskuntaan tai ajanjaksoon ihmiskunnan historiassa. (Vilkka 2015, 194.)

Pyrin opinnäytetyöntekijänä kiinnittämään huomiota validiteettiin ja reliabiliteettiin sekä raportoimaan koko tutkimusprosessin vaiheet totuudenmukaisesti lukijalle, jolloin myös tämä voi arvioida tutkielman teon onnistumista. Avoin

aukikirjoittaminen on myös Tuomen ja Sarajärven (2009, 142) mukaan eräs keino nostaa tutkielman luotettavuuden tasoa. Tämän vuoksi olen sisällyttänyt esimerkiksi sisällönanalyysin yhteyteen sen etenemisen vaiheita, joiden kautta lukija voi seurata prosessin kulkua sekä pohtia analyysin tarkkuutta.

6 TULOKSET

Seuraavaksi käyn läpi aineiston analyysin kautta saamiani tuloksia sekä niiden vaikutusta Opi Oppimaan- harjoitusmateriaalin muotoutumiseen kohti lopullista versiotaan. Hahmottelin materiaalin ensimmäisen vedoksen teemahaastattelun kautta ja kyselylomakkeesta saatu palaute ohjasi puolestaan muokkausvaihetta. Näin ollen aineiston analyysi toimi kehittämistehtävää vahvasti eteenpäin kuljettavana työvaiheena. Tavoitteenani oli löytää vastaus sekä materiaalin sisältöön että sen käytettävyyteen liittyviin yksityiskohtiin.

6.1 Teemahaastattelun tulokset ja materiaalin ensimmäinen versio

Toteutin kahden ryhmävalmentajan haastattelut huhtikuussa 2020 poikkeusoloista johtuen Discord-alustalla, jonne myös muu Vamos Helsingin toiminta oli pitkälti siirretty. Analysoin aineiston edellisessä luvussa kuvaamallani tavalla hyödyntämällä sisällönanalyysiä. Ensimmäisenä tarkastelin valmentajien lausumia materiaalin sisällöstä, jota kuvaan alla olevassa taulukossa.

KOGNITIIVISET OPPIMISSTRATEGIAT	METAKOGNITIIVISET OPPIMISSTRATEGIAT
Muisti ja muistitekniikat Oppimisstrategiat Oppimistyylit	Suunnitelmallisuus Oppimistilanteen huomioiminen Oppijan käsitys itsestään oppijana

Kuvio 5: Valmentajien haastattelun tulokset materiaalin sisällöstä.

Aineiston perusteella tein oletuksen, että valmentajat halusivat materiaalilta toisaalta kognitiivisia oppimisstrategioita vahvistavia teknisiä valmiuksia ja tietopohjaa käytännön tavoista edistää omaa oppimista. Tämä ilmeni haastateltavien esiin nostamissa lausumissa, joissa korostuivat muistitekniikat sekä eri oppimisstrategioiden ja oppimistyylien esittely nuorille.

Analyysin kautta pystyin kuitenkin syventämään ymmärrystäni siitä, millainen materiaali sisällöllisesti hyödyttäisi valmentajia työssään. Yksittäisten tekniikoiden ja teorian tiedon rinnalle kaivattiin mahdollisuutta tarjota nuorille valmiuksia harjoittaa metakognitiivisia oppimisstrategioitaan. Tässä yhteydessä valmentajat toivat esiin erityisesti suunnitelmallisuuteen, oppimistilanteen huomioimiseen ja oppijan käsityksiin itsestään oppijana linkittyviä teemoja.

Edellä kuvattuja huomioita vasten lähdin hahmottelemaan materiaalia sisällöllisesti siten, että se tarjosi yksittäisten tekniikoiden (esim. oppimistyylytysten) lisäksi mahdollisuuden laajempaan itsereflektiiviseen tarkasteluun. Näin pyrin huomioimaan materiaalissa sekä kognitiiviset että metakognitiiviset strategiat oppimaan oppimisen tukena. Pyrin laatimaan erilaisia harjoituksia siten, että ne mahdollistaisivat oppijan paitsi oppia uutta myös prosessoida oppimaansa ja pohtia, onko tekniikasta juuri itselleen hyötyä, kun se suhteutetaan omiin tavoitteisiin ja käsillä olevaan oppimistilanteeseen.

Toiseksi olin kiinnostunut valmentajien ajatuksista materiaalin muodon ja käytettävyyden osalta. Lähestyin tutkimuskysymystä kartoittamalla yhdessä valmentajien kanssa materiaalin tarvetta ja pohtimalla, missä oleva ja teknisiltä ominaisuuksiltaan millainen materiaali soveltuisi nimenomaan Vamos Helsingin Kuortaneenkadun yksikköön. Havainnollistan analyysin tuottamia tuloksia seuraavalla sivulla olevassa taulukossa.

OPPIMATERIAALIN MUOTO

Sähköinen tiedosto Tulostusversio Etä- ja livevalmennukseen soveltuva Huomioitu erilaiset oppijat
--

Kuvio 5: Valmentajien haastattelun tulokset materiaalin käytettävyydestä.

Valmentajat näkivät tilausta olevan materiaalille, joka olisi sekä tulostettavassa että sähköisessä muodossa. Näin materiaali olisi tarvittaessa myös muokattavissa ja säilyttäisi siten ajantasaisuutensa. Covid19-viruksen aiheuttama etävalmennus nostatti ajatuksia materiaalin sovellettavuudesta sekä lähi- että etävalmennukseen. Lisäksi valmentajat toivoivat, että materiaalissa olisi huomioituna erilaiset oppijat.

Tulosten pohjalta lähdin muokkaamaan materiaalista versiota tekstinkäsittelyohjelmalla, joka sisälsi sekä linkkejä valmiisiin materiaaleihin valmentajien toivomien sisältöihin että itse kokoamiani harjoituksia. Osa materiaalista oli näin ollen tulostettavassa monistemuodossa, osa sähköisinä linkkeinä, jolloin ne olisi myöhemmin mahdollista jakaa nuorten kanssa esimerkiksi Discord-alustalla. Tarkoitukseni oli lopuksi lähettää valmentajille linkki sekä materiaalin pdf-versioon että Google Docs-muokkaustilaan jatkokäsittelyä varten. Lisäsin materiaalin loppuun lyhyen linkkilistamaisen osion erilaisista tukimuodoista, mikäli nuori kokee oppimisessaan olevan haasteita.

6.2 Palautekyselyn tulokset ja materiaalin lopullinen versio

Ensimmäisen laaditun version jälkeen halusin saada palautetta materiaalista myös muilta ryhmävalmentajilta sekä haastattelemiltani henkilöiltä, jossa mahdollisimman moni käyttäjä pääsisi vaikuttamaan lopullisen kehittämistehtävän ilmeeseen ja sisältöön. Koin tärkeäksi kerätä pieneltä vastaajajoukolta monipuolista palautetta, jonka vuoksi päädyin käyttämään sekä numeerisia monivalinta että laadullisia avoimia kysymyksiä. Alla olevassa taulukossa esittelen aluksi sähköisen kyselylomakkeen likert-asteikolla keräämäni tulokset, jotka olen koostanut kysymyksineen oheiseen kuvaajaan. Tämän jälkeen avaan analyysin tuloksena saatuja vastauksia sanallisessa muodossa ja lopuksi syvennyn avointen vastausten tuottamiin havaintoihin ja kehitysehdotuksiin.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Oppimateriaalin rakenne vaikuttaa selkeältä ja helposti luettavalta.	-	-	1	-	4
Oppimateriaalin ulkoasu herättää mielenkiintoa.	-	-	-	2	5
Oppimateriaalissa on otettu huomioon oppimisen taitojen eri osa-alueita.	-	-	-	3	2
Koen, että voisin käyttää materiaalia soveltuvien osien työssäni.	-	-	-	1	4

Kuvio 6: Palautekyselyn monivalinta-osion väittämät ja vastaukset (n=5).

Monivalintakysymyksistä käy ilmi, että materiaalin ensimmäinen versio oli jokseenkin käyttökelpoinen jo sellaisenaan ja vastaajat kokivat voivansa hyödyntää sitä soveltuvin osin työssään. Lisäksi materiaalin ulkoasu herätti erityistä mielenkiintoa ja oli suhteellisen selkeä, joskin yksi vastaajista koki esitystavan hieman epäselväksi, mikä nousi esiin myös yhdessä avoimessa vastauksessa. Materiaalin ensimmäisessä versiossa oli vastaajien mukaan otettu melko hyvin huomioon oppimisen taitojen eri osa-alueita ja kohta esiteltävissä avoimissa vastauksissa on tarkennettuna muutama kehitysehdotus.

Myös avointen kysymysten kohdalla vastauksissa korostui materiaalin selkeys, jota tukivat esimerkiksi eri osioiden värikoodaukset. Selkeys koettiin tärkeäksi käyttömukavuuden kannalta ja sen nähtiin myös mahdollistavan materiaalin hyödyntäminen, kun haluamansa tieto oli helposti löydettävissä.

“Selkeä kokonaisuus, värikoodit hyvät, jotka auttavat kokonaisuuden hahmottamisessa.”

“Materiaali oli todella selkeä ja helposti haltuunotettava.”

“Selkeä ulkoasu ja materiaalista on helppo löytää tarvitsemansa tieto.”

Yhdessä vastauksessa sen sijaan korostui materiaalin toisaalta sisältävän sen haltuunottoa ja käyttömukavuutta tukevia tekijöitä, mutta kaipaavaan tiivistystä, jotta kokonaisuus olisi selkeämpi. Käydessäni materiaalia uudelleen läpi huomasinkin sen sisältävän jonkin verran ylimääräistä ilmaa ja osioita ja sivuja tiivistämällä materiaalista pystyi muokkaamaan napakamman.

“Materiaaliakokonaisuutta on hankala hahmottaa nopeasti, mutta tarkemman perehtymisen jälkeen siitä saa paremmin kiinni. Värit, fontit ja ulkoasu ovat hyviä ja ohjaavia, mutta minun silmäni asiat on esitetty liian “ei-tiiviisti” ja on joitakin sivuja, jossa vain pieni osa sivusta on käytetty.”

Toisekseen vastauksissa korostettiin materiaalin monipuolista otetta oppimisen taitojen eri osa-alueisiin. Vastaajien mukaan valitut tehtävät olivat riittävän vaihtelevia ja kattavia sekä huomioivat useita erilaisia oppimisen taustalla olevia taitoja.

“Työskentelyä varten sopivasti eri osa-alueita.”

“Laajasta kokonaisuudesta on helppo poimia sopivia paloja tarpeen mukaan.”

“Vaihtoehtoisia tehtäviä teemojen läpikäymiseen on useita, joten niistä löytyy varmasti jokaiseen ryhmään sopivia materiaaleja.”

Toisaalta vastaajat nostivat esiin myös muutaman muokausehdotuksen, jotka käyvät ilmi seuraavien sitaattien aikana. Erityisesti vastaajat toivoivat täydennystä ja selkeytystä oppimiseen haasteet- osioon sekä motivaatioon liittyviä tehtäviä. Kyselystä selvisi myös, että vastaajat täydentäisivät materiaalin itsetuntoon ja oppijan omien vahvuuksien kehittämiseen soveltuvia osuuksia eli metakognitiivisia taitoja harjoittavia teemoja.

“Motivaatiosta voisi olla jotain.”

“Oppimisen haasteet-osiosta mietin, että voisiko joidenkin noiden linkkien perään laittaa vähän lisätietoa millaista informaatiota aiheeseen liittyen on saatavilla. Osa on toki ihan selkeitä (ADHD-liitto, Opas lukivaikeuksista)

Esim. Mieli, opintopolku, nuorten mielenterveystalo, näiden kohdalle voisi laittaa, että millaista tukea näiden kohdalle voisi laittaa, että millaista tukea oppimisvaikeuksiin näiltä sivuilta on saatavilla.”

“Lisäksi tunteiden, ehkä myös minäkuvan ja uskomusten huomioiminen oppimisessa.”

“Ehkä oppimisesta puhumista vielä laajemmin, opiskelun lisäksi myös taitojen ja asenteiden oppimista. Asioita jotka auttavat huomaamaan pienetkin oppimiset ja omat vahvuudet, jos taustalla on huonoja kokemuksia koulusta ja opiskelusta.”

Kaiken kaikkiaan vastaajat kokivat voivansa hyödyntää materiaalia omassa työssään. Vastauksissa ilmeni, että materiaali tarjoaa soveltamismahdollisuudet ryhmämuotoiseen valmennukseen niin etänä kuin livenä. Näin ollen materiaali nähtiin jo ennen lopullista versiota lähtökohdiltaan käyttökelpoisena ja monipuolisia mahdollisuuksia sisältävänä.

“Materiaalit soveltuvat sekä etävalmennukseen että livevalmennukseen.”

“Materiaalia olisi helppo soveltaa ja hyödyntää ryhmätapaamisten suunnittelussa ja toteuttamisessa.”

“Voisin ajatella, että kaikki teemat käytäisiin ryhmässä läpi esim. puolen vuoden sykleissä, näin saisi laajan ja monipuolisen katsauksen oman oppimisen tueksi jatkoa ajatellen.”

“Todella käyttökelpoinen kokonaisuus ryhmävalmennukseen.”

Saadun palautteen pohjalta rakennettiin Opi Oppimaan- harjoitusmateriaalin lopullinen versio, joka täydentyi ja tarkentui valmentajien ehdotusten pohjalta. Aloitin tiivistämällä olemassa olevat osuudet napakammaksi kokonaisuudeksi säätämällä muun muassa rivivälejä ja fonttikokoja, jotta sain sivut niputettua yhteen ja poistettua välistä väljätköjä asiakirjasivuja. Pyrin kuitenkin säilyttämään jo olemassaolevat asiasisällöt, sillä niiden olemassaolo oli vastaajien toimesta koettu perustelluksi.

Tämän jälkeen aloin täydentämään materiaaliin käyttäjien toivomia osuuksia, joita olivat Oppimisen haasteet-osion linkkien kuvaukset sekä lisäsin mukaan itsetuntemukseen ja tunteisiin liittyviä osuuksia sekä täydensin materiaalia kokonaisella motivaatio-luvulla, johon yhdistin muulle materiaalille tyypillisesti olemassa olevaa teoretietoa käytännön harjoituksiin ja tehtäviin, joista osa oli itse tekemiäni harjoitusmonisteita. Lopuksi lähetin materiaalin harjoittelun ohjaajalle sekä pdf-tiedostona että muokattavana Google Docs-tiedostona, jotta käyttäjät voivat jatkossa toimia itse materiaalin täydentäjinä.

7 TYÖSKENTELYPROSESSIN ARVIOINTIA

Opi Oppimaan- harjoitusmateriaali kehitettiin yhteistyössä sen käyttäjien kanssa siten, että haastattelin aluksi kahta ryhmävalmentajaa ja keräsin ensimmäisen vedoksen jälkeen kyselylomakkeella palautetta kaikilta valmentajilta ennen lopullista versiota. Työskentelyn taustalla on vahva perehtyminen ajantasaiseen tutkimustietoon ja olemassa olevaan lähdekirjallisuuteen, joka on osaltaan ohjannut prosessia. Kaikissa opinnäytetyön vaiheissa on kiinnitetty erityistä huomioita eettisten periaatteiden ja tutkielman luotettavuuden toteutumiseen. Seuraavaksi luonkin tarkemman katsauksen opinnäytetyön tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen sekä reflektoin työskentelyä kokonaisuutena.

Opinnäytetyöprosessin alussa asetin työlle kolme keskeistä tavoitetta, jotka olivat kehitystavoite, henkilökohtainen oppimistavoite ja pitkän aikavälin tavoite. Tämä opinnäytetyö on osaltaan vastannut kehitystavoitteeseen, jonka aikana olen koonnut Vamos Helsingin käyttöön oppimisen taitoja tukevan yhtenäisen sähköisessä muodossa olevan materiaalin. Kuten edellisessä tulosluvussa käy ilmi, materiaalin ensimmäinen versio oli jo sellaisenaan tutkittavien näkökulmasta käyttökelpoinen kokonaisuus. Kyselylomakkeen vastausten perusteella materiaalin eduiksi on luettavissa esimerkiksi sen monipuolisuus ja laaja-alaisuus, käytettävyys ja houkutteleva ulkonäkö. Nämä ominaisuudet säilytettiin myös lopullisessa versiossa entisellään. Sen sijaan muokatussa versiossa huomioitiin kohderyhmän esittämät kehitysehdotukset, joita olivat esimerkiksi joidenkin oppimisen taitojen osa-alueiden lisääminen sekä materiaalin tiivistäminen.

Pitkän aikavälin tavoitteen mukaisesti pyrin tuottamaan Vamos Helsingin käyttöön monipuolisen materiaalin, joka säilyttää ajantasaisuutensa. Tästä syystä yhdessä kohderyhmän haastattelun pohjalta päädyin toteuttamaan materiaalin sähköiseen

muotoon, josta käyttäjät saavat myös muokattavan version. Saavutin työskentelyn aikana myös omat henkilökohtaiset tavoitteeni, joiden mukaisesti pystyin opinnäytetyön oppimaan sekä kehittämis- että materiaalin tuottamisen prosessista. Näen hankkineeni tulevaisuuden kannalta arvokkaita kokemuksia kehittämistehtävän elinkaaresta ideasta valmiiksi produktioksi ja kuinka prosessia viedään eteenpäin yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Pyrin kirjoittamaan auki koko työskentelyprosessin vaiheet avoimesti ja totuudenmukaisesti, jolloin lukijan on helppo seurata sen kulkua ja tarkastella kehittämistyön reliabiliteettia ja validiteettia, jotka ohjaavat tutkielman toteutusta eettisten periaatteiden rinnalla (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 138). Tässä yhteydessä kiinnitin erityistä huomiota haastattelu- ja kyselylomakkeen kysymysten laadintaan, jotta tutkittavat olisivat ymmärtäneet ne samoin kuin alun alkaen tarkoitin. Näin pyrin vahvistamaan tutkielman validiteettia eli pätevyyttä. (vrt. Vilkkä 2015, 193.)

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön aikana olen syventynyt oppimisen taitoihin ja luonut niiden ympärille tilaajan tarpeisiin kehittämistehtävän kautta syntyneen produktion. Tavoitteena oli osaltaan vahvistaa harjoittelupaikkani Vamos Helsingin ryhmävalmennukseen osallistuvien nuorten oppimaan oppimisen taitoja ja kehittää tähän valmentajille tueksi käyttökelpoinen ja omassa työssä sovellettavissa oleva materiaali, jota voisi käyttää live- ja etävalmennuksissa.

Tilaajan tarpeen lisäksi lähtökohdat opinnäytetyölle ovat vahvasti kiinni ajankohtaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa, joka käy ilmi esimerkiksi Opetushallituksen Osaamisen ennakointifoorumin koostamassa Osaamisen 2035-kortissa, jossa oppimisen taidot nostetaan tulevaisuuden yhdeksi tärkeimmiksi työelämätaidoiksi. Tätä taustaa vasten koin merkittäväksi vastata olemassa olevaan tarpeeseen sekä osaltani olla edistämässä oppimaan oppimisen taitojen ja niiden ohjaamisen kehitystä harjoittelupaikassani.

Aineiston analyysi ohjasi materiaalin suuntaa ja toimi keskeisenä työvaiheena. Olen myös avannut lukijalle analyysin etenemistä ja havainnollistanut tätä esimerkein. Analyysin tuloksena sain suuntaviivoja sekä ensimmäistä että lopullista versiota ajatellen. Sen kautta ymmärsin, että valmentajat toivoivat työnsä tueksi paitsi nuorten kognitiivisia oppimisvalmiuksia että syvemmin metakognitiivisia strategioita harjoitettavia tehtäviä. Näin ollen harjoitusmateriaali ei jäänyt yksittäisten tekniikoiden varaan, vaan pyrin tehtävien kautta tarjoamaan tilaisuuksia lisätä nuorten itsereflektiivisiä valmiuksia sekä oppia itsestään uutta oppijana. Tätä tietoa voidaan käyttää edelleen hyväksi, kun käsillä olevaan oppimistilanteeseen tulisi valita juuri siihen ja itselleen soveltuva menetelmä.

Tämän tutkielman kautta saatujen tulosten perusteella voitaisiin näin ollen esittää, että oppimaan oppimisen taitojen opettamisen yhteydessä tulisi ottaa huomioon sekä oppijan kognitiiviset että metakognitiiviset valmiudet ja hyödyntää monipuolisesti näitä harjoitettavia strategioita. Yksittäisten tekniikoiden tuntemus luo pohjaa toiminnan suuntaamiselle, jonka lisäksi tarvitaan taitoa osata soveltaa tekniikoita oikea aikaisesti ja opittavan asian laatu ja muoto huomioiden. Myös Vamos Helsingissä valmentajat toivoivat aihetta useasta näkökulmasta lähestyviä ja syventäviä harjoituksia.

Useiden eri oppimisen taitojen huomioonottamisen ja niiden monipuolisen käsittelyn, selkeän ja kiinnostavan ulkoasun sekä kohderyhmän näkökulmasta tehtyjen valintojen käyttämisen ohella kehitystehtävän eduksi on luettava eettisten periaatteiden sekä luotettavuuden vahva mukana kuljettaminen koko prosessin ajan. En esimerkiksi käyttänyt nuorten vastauksia, sillä en olisi voinut hoitaa luvan hankintaa tutkimussuunnitelmassani Diakonissalaitoksen eettiselle toimikunnalle esittelemällä tavalla. Olen myös kertonut yhteistyösopimuksen laatimisesta, joka siis ajoittui työvaiheena suunniteltua myöhäisempään ajankohtaan. Tulevaisuudessa yhtenä kehittymiskohteena onkin kaikkien tarvittavien sopimusten allekirjoituksista huolehtiminen oikeana ajankohtana.

Toinen opinnäytetyön kehittämiskohde liittyy aineiston laajuuteen. Haastattelin kehitystehtävää varten kahta ryhmävalmentajaa ja keräsin kirjallisessa muodossa olevan palautteen viideltä. Aineisto on näin ollen jokseenkin niukka, vaikka toisaalta kyseisen yksikön henkilökuntaan nähden esimerkiksi kyselylomakkeen vastausprosentti oli varsin hyvä viiden valmentajan kuudesta vastatessa palautteeseen. Jälkikäteen ajateltuna olisin tosin voinut jo alkuvaiheessa haastatella useampaa valmentajaa, mikä olisi rikastuttanut aineistoani. Myös nuorten vastaukset olisivat voineet osaltaan laajentaa työn moninäkökulmaisuuutta. Toisaalta sen hetkinen valmennusryhmä koostui tietyistä nuorista valmentajien omatessa puolestaan pitkän aikavälin näkemystä materiaalin tarpeesta, jolloin heidän

vastauksensa heijastelivat todennäköisemmin yleisiä linjoja yksittäisten nuorten tarpeiden sijaan. Myös Eskola ja Suoranta (2000, 215) nostavat esiin, että laadullisen tutkimuksen kohdalla on haastavaa arvioida riittävän kattavan aineiston kokoa, ja tilanteesta riippuen ei välttämättä ole edes tavoitteena edes kerätä mahdollisimman laajaa aineistoa.

Kiinnitin tutkielman teon aikana myös erityistä huomiota eettisten periaatteiden noudattamiseen. Turvasin vastaajien anonymiteetin Tuomen ja Sarajärven (2009, 131) ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi pyrin avaamaan tutkielman tarkoitusta vastaajille sekä korostamaan osallistumisen vapaaehtoisuutta että oikeutta keskeyttää osallistuminen milloin tahansa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Valitsin opinnäytetyön lähdekirjallisuudeksi alan tutkimus- ja ammattikirjallisuutta sekä viitannut niihin asianmukaisesti omin sanoin pyrkien kasvattamaan tutkielman eettistä kestävyyttä. (vrt. Vilkkä 2015, 44).

Tulevaisuudessa yhtenä vaihtoehtona olisi käyttää nimenomaan nuoria tiedonantajina ja kysyä suoraan heiltä itseltään, millaista materiaalia he kaipaisivat taitojensa kehittämisen tueksi. Kiinnostavaa olisi myös syventyä hyödyntämään digitaalisia oppimisympäristöjä ja luoda enemmän sähköisessä muodossa olevia harjoitustehtäviä. Jo olemassa oleva materiaali toivottavasti palvelee myös tulevaisuudessa Vamos Helsingin ryhmävalmennuksen valmentajia ja nuoria tarjoten valmentajille mahdollisuuden poimia siitä soveltuvia osuuksia ja nuorille tilaisuuden pysähtyä omia sen hetkisiä valmiuksiaan ja kehittämään taitojaan.

LÄHTEET

Anttila, Eeva 2017. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja (58). Taideyliopiston teatterikorkeakoulu. Viitattu 5.6.2020 <https://disco.teak.fi/anttila/>

Dekker, Sanne; Lee, Nicci C.; Howard-Jones, Paul & Jolles, Jelle 2012. Neuromyths in education: Prevalence and predictors of misconceptions among teachers. Tutkimusartikkeli. Viitattu 8.6.2020 <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2012.00429/full>

Diakonissalaitos 2020. Internet-sivut. Viitattu 20.1.2020 <https://www.hdl.fi/>

Dufva, Hannele 2014. Vieraasta kielestä omiksi sanoiksi: Mitä Volosinov sanoi kielen oppimisesta ja opettamisesta? Artikkel. Viitattu 8.6.2020 <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2014/vieraasta-kielesta-omiksi-sanoiksi-mita-volosinov-sanoi-kielen-oppimisesta-ja-opettamisesta>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hakkarainen, Kai & Lonka, Kirsti & Lipponen, Lasse 2005. Tutkiva oppiminen. Porvoo: WSOY.

Harrison, James & Hobbs, Mike 2011. Käytä aivojasi tehokkaasti. Helsinki: Otava.

Hietanen, Marja; Erkinjuntti, Timo & Huovinen, Maarit 2005. Tunne muistisi. Käytä, kehitä kohenna. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Joutsenlahti, Jorma 2003. Kielentäminen matematiikan opiskelussa. Verkkoartikkeli. Viitattu 8.6.2020

https://www.researchgate.net/profile/Jorma_Joutsenlahti/publication/257067181_Kielentaminen_matematiikan_opiskelussa/links/5540a7170cf2736761c28188/Kielentaaminen-matematiikan-opiskelussa.pdf

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2006. Temperamentti ja koulumenestys. Helsinki: WSOY.

Lindberg, Julian 1998. Oppimaan oppiminen - opas oppimistaitojen kehittämiseen. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja (65). Turku: Painosalama Oy.

Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Viro: International Methelp Ky.

Niemivirta, Markku 2015. Väärinkäsitys: Jokaisella on oma oppimistyylinsä. YLE: Prisma Studio. Artikkel. Viitattu 8.6.2020
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/07/16/vaarinkasitys-jokaisella-oma-oppimistyylin>
sa

Norrena, Juho 2019. Oman oppimisen kapteeni. Keuruu: PS-Kustannus.

Nukari, Johanna & Stenberg, Johanna 2017. Oppimisen taidot ovat tämän vuosisadan avain menestykseen. Artikkel. Viitattu 11.2.2020

<https://kuntoutussaatio.fi/2017/04/04/oppimisen-taidot-taman-vuosisadan-avainmenestykseen/>

Opetushallitus 2019. Osaaminen 2035. Osaamisen ennakointifoorumin ensimmäisiä ennakointituloksia. Raportit ja selvityksiä (3). Viitattu 14.3.2020
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaaminen_2035.pdf

Prashing, Barbara 2000. Erilaisuuden voima. Opetustyyli ja oppiminen. Juva: PS-Kustannus.

Ringom, Björn 1993. Opi oppimaan. Tuloksellisen aivotyön ja opiskelun opas. 1. painos. Helsinki: Innotiimi.

Ruohotie, Pekka 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki: WSOY.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 17.6.2020

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Schmeck, Ronald Ray 1988. An Introduction of Strategies and Styles of Learning. Teoksessa Ronald R. Schmeck (toim.) Learning Strategies and Learning Styles. New York: Plenum Press.

Spector, Michael & Won Park, Seung 2017. Motivation, Learning and Technology: Embodied Educational Motivation. New York: Taylor & Francis. Viitattu 26.5.2020

<https://ebookcentral-proquest-com.ruka.humak.edu:2443/lib/humak-ebooks/reader.action?docID=5206900>

Taylor, Kathleen & Marienau, Catherine 2016. Facilitating Learning with the Adult Brain in Mind: A Conceptual and Practical Guide. San Francisco: Jossey-Pass. Viitattu 20.5.2020

<https://ebookcentral-proquest-com.ruka.humak.edu:2443/lib/humak-ebooks/reader.action?docID=4405575>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Tammi.

Valli, Raine 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. (5. uudistettu painos) Helsinki: PS-Kustannus

Vamos 2020. Vamos- Tukea ja toimintaa nuorille. Viitattu 20.1.2020
<https://www.hdl.fi/vamos/>

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilkka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. painos. Juva: PS-Kustannus.

World Economic Forum 2018. The Future of Jobs Report. Centre for New Economy and Society. Viitattu 15.3.2020

http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf

LIITTEET

LIITE 1: Tiedote opinnäytetyöstä ryhmävalmentajille aineistonkeruuta varten

“Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos Helsingin Kuortaneenkadun toimipisteessä toteutetaan kevään 2020 aikana Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Työn aiheena on Opi Oppimaan -harjoitusmateriaalin kokoaminen Vamos Helsingin käyttöön ryhmävalmennuksen tueksi. Opinnäytetyön toteuttajana on yhteisöpedagogiopiskelija Hanna Salovuori ja sen ohjaa lehtori Juha Nikkilä Humanistisesta ammattikorkeakoulusta.

Opinnäytetyön tiedonkeruu toteutetaan kevään 2020 aikana. Oppimaan oppimisen taitoja tukeva materiaali koostetaan ryhmäläisten tarpeiden mukaisesti, jonka vuoksi materiaalin suunnittelua ja toteuttamista varten kerätään valmentajien toiveita materiaalin suhteen sekä haastatteleamalla aluksi kahta valmentajaa että keräämällä palautetta sähköisellä kyselylomakkeella valmentajilta ennen materiaalin viimeistelyä.

Vastaajilta ei kerätä tunnistetietoja eikä niitä myöskään raportoida. Aineisto tulee olemaan vain opinnäytetyön tekijän tiedossa ja se tullaan hävittämään asianmukaisesti. Kyselyyn ja haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja osallistuminen voidaan keskeyttää missä vaiheessa tahansa ilman perusteluita. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Humanistisen ammattikorkeakoulun Theseus-tietokannassa, jossa myös kyselyyn ja haastatteluun osallistuvien vastaukset raportoidaan. Harjoitusmateriaali jää Vamos Helsingin käyttöön jatkokäyttöä varten.”

LIITE 2: Teemahaastattelurunko valmentajille

Millaista materiaalia olet jo käyttänyt työssäsi oppimaan oppimisen taitojen harjoittamiseen?

Mikä niissä on ollut hyvää ja mikä kehitettävää?

Millaista materiaalia kaipaisit työhösi?

Missä muodossa olevaa (sähköinen, paperinen jne.) materiaalia kaipaisit työhösi?

Mitä muita ehdotuksia nousee mieleesi?

LIITE 3: Google Forms-palautelomakkeen avoimet kysymykset

Mikä materiaalissa oli hyvää ja miksi?

Mikä materiaalissa kaipaa kehittämistä/ täydennystä?

